

PAMÁTNÉ STROMY

MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE

Moravskoslezský
kraj

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY
A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY

PAMÁTNÉ STROMY

MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE

Moravskoslezský
kraj

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY
A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY

PAMÁTNÉ STROMY

Moravskoslezského kraje

Eva Mračanská

Obsah

Předmluva	5
Poděkování	7
Vysvětlivky	8
Vybrané památné stromy Moravskoslezského kraje (stromy uvedené v publikaci)	9
Který strom je nejstarší	15
Tabulka rekordních památných stromů Moravskoslezského kraje	16
Ochrana památných stromů	18
O druzích dřevin vyhlášených jako památné stromy	19
Památné stromy s rekordními rozměry (stromy s čísly 1-8)	35
Památné stromy s historií (stromy s čísly 9-16)	43
Památné stromy u veřejných budov (stromy s čísly 17-21)	53
Památné stromy na náměstích a významných prostranstvích (stromy s čísly 22-25)	59
Památné stromy u sakrálních památek (stromy s čísly 26-30)	65
Památné stromy u starých statků (stromy s čísly 31-35)	71
Soliterní památné stromy v krajině (stromy s čísly 36-42)	77
Památné stromy v lesních porostech (stromy s čísly 43-48)	85
Památné stromy v parcích (stromy s čísly 49-56)	93
Památné stromy v zahradách (stromy s čísly 57-62)	103
Památné stromy ovocné (stromy s čísly 63-65)	111
Památné stromy v alejích (stromy s čísly 66-70)	115
Památné stromy hraniční (stromy s čísly 71-73)	121
Památné stromy u cest (stromy s čísly 74-79)	125
Památné stromy u vody (stromy s čísly 80-86)	133
Památné stromy cizokrajné (stromy s čísly 87-92)	141
Památné stromy zajímavé svým růstem (stromy s čísly 93-98)	149
Památné stromy na hřbitovech (stromy s čísly 99-103)	157
Památné stromy zaniklé (stromy s čísly 104-106)	163
Následníci památných stromů (stromy s čísly 107-108)	167
Literatura	170

Milí čtenáři,

dostává se vám do rukou publikace, která není pouhým výčtem památných stromů na území Moravskoslezského kraje. Představuje také jakýsi pohled do historie našeho kraje, a stromy jsou zde průvodci po dávných kupeckých cestách, panstvích, tajemných lesních zákoutích či veřejných prostranstvích. Krajina se mění, ale staré stromy, jako němi svědkové minulosti zůstávají a dávají nám možnost vzpomenout na doby, které jsou již dávno ukryty pod nánosy času.

Když se řekne "památný strom" jistě se mnohým z nás vybaví letitý jedinec - lípa nebo dub s pokroucenými větvemi a mohutným kmenem. Předkládaná publikace se však ve svých nápaditě členěných kapitolách neomezuje pouze na umístění, rozměry a odhadované stáří vybraných jedinců, ale zasazuje jednotlivé památné stromy do širšího krajinářsko-historického kontextu.

Věřím, že se vám kniha bude líbit, a že se stane průvodkyní po vašich cestách krajinou, třeba právě při objevování našich památných stromů.

Závěrem mi dovoluňte poděkovat autorům této publikace a popřát vám zajímavé a inspirativní čtení.

Miroslav Novák
1. náměstek hejtmána Moravskoslezského kraje

Předmluva

Je s podivem - ale chvályhodné - jak jsou v posledních desetiletích stále více ty staré, nebo pozoruhodně narostlé stromy předmětem příznivého zájmu široké veřejnosti i odborných kruhů. Stromy z „dávnějších let“ mají jakoby přirozenou úctu. Vždyť silný kmen a objemná koruna staletého stromu vlastně vyznačují jakési odhodlání na stanovišti vytrvat, odolávat a svým způsobem i ovládat široké okolí. Takový strom se stává významnou součástí místa, jakoby tím povýšil na bytost lidem rovnou.

A nemusí to ani být strom kdysi vysazený na paměť významné události nebo významné osoby, svědek historie pro řadu lidských generací.

Také sama příroda umí dát stromovému exempláři už po prvních desítkách let krásu a důstojnost vzhledu, natož pak po době, přesahující století, která zahrnuje věk našich rodičů, prarodičů a jejich otců, nebo i jejich praotců.

Staré a rozložitě stromy jsou vyhledávaným a vděčným objektem umělců, nejen spisovatelů a básníků, ale i umělců výtvarných a hudebních. Ale i prostý vnímavý člověk se umí zaposlouchat do šumění košaté koruny ve vánku nebo až úzkostlivě vnímat burácivé zvuky ve větroví při větrných náporech. Pak už je blízko k představě, že listy jsou tóny, větvičky akordy, větve hudební motivy, z koruny statného stromu zní několik hudebních vět a skladba koruny je pak symfonií.

Prastarý strom mívá kmen rozsáhle kotlavý a korunu značně proschlou. Na těch příroda ukazuje nejen schopnost odolávat nepřízním a drásavým vlivům, ale i dovednost utvářet bizarní tvary. To je pak až vzrušující podnět pro mistry palety a grafiky!

Odpradáva si lidé stromy zosobňovali, a zůstalo nám to dodnes. Tis je zadumaný nebo tajemný, jasan nebo javor bývají ztepilé, lípa je milá až milostná, kvetoucí hrušen či třešeň jsou nevěsty, bříza je lepá děva. Strom s mohutným kmenem a objemnou korunou je rozkročen v krajině, rašící buk jásá, smuteční vrba truchlí.

Ostatně na stránkách této nové publikace najdete jak to skutečné, racionální, tak i ono spíše pomíjivé, jakoby nejen přírodní, ale už i lidské, v bohaté rozmanitosti umožňující rozdílné vnímání. I uspořádání textu je do jisté míry takto zaměřeno, takže je tím neobvyklé, nápadité.

Tak zalistujte a vyberte si podle nálady: Hadí královnu v Horní Moravici, Komenského lípu v Rýmařově, nebo tu u Svaté Immaculáty v Dolní Moravici, Krále modřínů v Nových Heřminovech, jabloň ve Skalici nebo chcete znát ty rekordní? Ty jsou v přehledné tabulce.

Takových i onakých je tu k dispozici více než stovka, z regionálního seznamu je vybrána asi čtvrtina těch nejzajímavějších! A věřte nebo nevěřte, je to jen asi jedna padesátina současné celostátní evidence!

Nová poznání, mnohá poučení, nebo i potěšení z „osobních“ setkání s těmi nejpozoruhodnějšími stromy území Moravskoslezského kraje vám na závěr těchto řádků přeje i za autory publikace srdečně

Milan Velička

Ing. Milan Velička (1934) se jako absolvent zahradní architektury v Lednici na Moravě při své dlouholeté práci v Arboretu Nový Dvůr u Opavy zabýval nejen úpravami ploch a doplňování sbírek, výzkumu exotických a domácích dřevin, ale také ochraně přírody. Je členem Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu, která připravuje zajímavé semináře a exkurze a také členem redakční rady časopisu Vlastivědné listy vydávané Maticí slezskou v Opavě.

Poděkování

Publikace věnovaná památným stromům napříč Moravskoslezským krajem je vůbec první svého druhu. O to významnější je skutečnost, že její vydání zrealizoval právě Krajský úřad Moravskoslezského kraje, za to mu patří hlavní poděkování a to především Janu Filgasovi a Lence Řondíkové. Dále je potřeba poděkovat Ing. Bohumilu Rešovi z ústředního pracoviště Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, pracovníkům střediska Ostrava za podporu, pomoc a podnětné připomínky jmenovitě pak Petru Birklenovi, Janu Klečkovi, Radimu Jaroškovi. Nemalou měrou svou pomocí přispěli také Dušan Duhonský ze Správy CHKO Jeseníky, Jaroslav Müller ze Správy CHKO Beskydy, Lukáš Hlubek z Muzea Rýmařov, Andrea Nováková z MěÚ v Příboře, Sylva Homolová z MěÚ Klimkovic, Daniel Řičan ze Suchdolu nad Odrou a další.

Eva Mračanská

Ing. Eva Mračanská (1957) se po ukončení studia na Mendlově univerzitě v Brně, oboru sadovnictví a krajinářství v Lednici na Moravě 10 let zabývala projekcí zahradních úprav. Od roku 1991 pracovala v Českém ústavu ochrany přírody, který se v roce 1995 změnil na Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR, kde řeší problematiku dendrologie, památných stromů a krajinotvorných programů. V rámci své práce se zabývá propagací ochrany přírody přednáškami na seminářích, v rozhlase, televizi i příspěvků v tisku. Podílí se na vydávání publikací zaměřených zejména na památné stromy.

Jinan dvoulaločný

Vysvětlivky

- 1** číselné označení stromu v publikaci a v mapě
- ↕ 38m výška stromu
- 7,08m obvod kmene, měřeno ve výšce 130cm nad zemí
- GPS: poloha, zeměpisná šířka a zeměpisná délka

Vybrané památné stromy Moravskoslezského kraje

Památné stromy s rekordními rozměry

1. Hadí královna v Horní Moravici
2. Josefínin platan v Bartošovicích
3. Jilm hraničář v Bukovci
4. Dub v zámeckém parku
Nová Horka
5. Jasan v Třebovickém parku
6. Lípa u Krömrova mlýna v Hlučíně
7. Maďal v Nové Vsi u Rýmařova
8. Tisíciletý tis

Památné stromy s historií

9. Janovská lípa
10. Komenského lípa v Rýmařově
11. Bratrská lípa ve Velké Štáhli
12. Tři buky v Kopřivnici
13. Eichendorffův dub v Sedlnici
14. Guntramovické duby
15. Zlatá lípa v Guntramovicích
16. Červenolistý buk
v Suchdole nad Odrou

Památné stromy u veřejných budov

17. Kaštanovník u školy
v Zábřehu nad Odrou
18. Javor u Domu dětí a mládeže
v Hlučíně
19. Jinan u Slezskoostravského hradu
20. Jasan u mateřské školky v Místku
21. Tis u Dětského domova v Čeladné

Památné stromy na náměstích a významných prostranstvích

22. Jerlín japonský ve Vítkovicích
23. Dub u Trefy
24. Buk v Andělské Hoře
25. Platan na Černé louce v Ostravě

Památné stromy u sakrálních památek

26. Lípa u sv. Immaculaty
v Dolní Moravici
27. Duby u kapličky v Raškovcích
28. Lípa u Panny Marie ve Spálově
29. Lípy před klášteřem ve Fulneku
30. Lípy u kříže
v Mostech u Jablunkova

Památné stromy u starých statků

31. Popiolkovy stromy
32. Dziubkovy duby
33. Lípy u Mutinova statku
34. Stromy u Bendova statku
35. Javor mléc Na Pasíčkách

Soliterní památné stromy v krajině

36. Klen v Mostech u Jablunkova
37. Třešeň pod Holým vrchem
38. Dub v Liptani
39. Javor v Kamence
40. Albrechtický dub
41. Dub v Bruntále
42. Tis na Byčinci

Památné stromy v lesních porostech

43. Král modřínů
44. Buky na Hukvaldech
45. Buky na Hradisku
46. Jedle vévodkyně v Ludvíkově
47. Skupina v lese Krajčok
48. Buk u Drakova

Památné stromy v parcích

49. Jasan v parku Boženy Němcové v Karviné
50. Platan v parku Boženy Němcové v Karviné
51. Červenolistý buk v Darkově
52. Třebovický buk
53. Třebovický jinan
54. Třebovický platan
55. Třebovický liliovník
56. Javor v zámeckém parku ve Slatině

Památné stromy v zahradách

57. Jasan v Opavě
58. Tis ve Stříteži
59. Lomnická lípa
60. Klen v Mezině
61. Václavovské lípy
62. Lípa v Karlovicích

Památné stromy ovocné

63. Třešeň ptačí ve Skalách
64. Jablůň ve Skalici
65. Hrušeň v Bystřici

Památné stromy v alejích

66. Alej památných lip na Uhlířském vrchu v Bruntále
67. Alej dubů v Raduni
68. Alej lip Radkov – Dubová
69. Spálovský klen
70. Alej na Anenský Vrch

Památné stromy hraniční

71. Dub v lese Sedliska
72. Datyňský hraniční dub
73. Dub v Bohuslavicích

Památné stromy u cest

74. Dub v Doubravě
75. Dub letní u Pusté Polomi
76. Dub letní v Deštném
77. Dub u dálnice ve Sviadnově
78. Smrky u hájenky v Jindřichově ve Slezsku
79. Jasan ztepilý v Oldřichovicích

Památné stromy u vody

80. Dub v Raduni
81. Dub za skalkou ve Štáblovicích
82. Řešetlák u Odry
83. Topol u Odry
84. Jilm horský u Olše
85. Starobělský dub
86. Dětrichovická olše

Památné stromy cizokrajné

87. Zmarličník ve Frenštátě
88. Porubská metasekvoje
89. Líska turecká v Českém Těšíně
90. Liliovník v Novém Jičíně
91. Tisovec v Šilheřovicích
92. Modřín japonský v Heřmanovicích

Památné stromy

zajímavé svým růstem

93. Lípa ve Vítkově
94. Tošovická lípa
95. Dub u Slováků v Mezině
96. Lípa na Cvilíně
97. Buk převislý červenolistý v Krnově
98. Dub u Čakové

Památné stromy na hřbitovech

99. Lípa ve Velké Polomi
100. Novoveské lípy
101. Červenolisté buky v Krásném Poli
102. Dub vzpomínkový
103. Olbramická lípa

Památné stromy zaniklé

104. Holainův dub ve Staré Bělé
105. Dub v zámeckém parku v Raduni
106. Topol u Čurdy

Následníci památných stromů

107. Lípy na Hýlově
108. Holasovické lípy

Dub u Čakové, strom č. 98

Památné stromy Moravskoslezského kraje

Publikace je určena široké veřejnosti i odborníkům k doplnění informací a přehledu o aktuálním stavu památných stromů i turistům či zájemcům o přírodu a dendrologii. Obsah není vyčerpávajícím výčtem všech vyhlášených památných stromů - vždyť je jich v Moravskoslezském kraji v současné době 422! A nejedná se vždy jen o samostatné stromy, nýbrž také o skupiny stromů nebo celé aleje. Jen pro zajímavost: největší počet stromů pod jedinou položkou se skrývá ve čtyřřadě aleji lip na Uhlířském vrchu v Bruntále. Z původního počtu 362 lip zde nyní zůstalo 271. Ostatní skupiny jsou menší a obsahují 2 – 21 stromů. Skutečný počet jednotlivých chráněných stromů je proto mnohem vyšší a převyšuje hodnotu 700. Ovšem i počty památných stromů se mění. Některé stromy zanikají, jiné se naopak vyhláší. Prvenství v největším počtu památných stromů vyhlášených ve městě patří Ostravě s 27 památnými stromy, na okresní úrovni je nejvíce památných stromů v okrese Frýdek-Místek celkem 106 stromů či jejich skupin. Nejdéle vyhlášené památné stromy jsou z roku 1972. Ročně je vyhlášováno v kraji okolo 10 památných stromů a zhruba asi 3 zanikají. Památné stromy jsou evidovány v tzv. Ústředním seznamu ochrany přírody (ÚSOP).

Zájemci o problematiku památných stromů mohou najít základní informace k památným stromům na webových stránkách <http://drusop.nature.cz/>.

Nejstarší strom v Moravskoslezském kraji, Dub v Linhartovech 28m 7,2m

---

Který strom je nejstarší?

Odpověď na tuto otázku je velmi těžká, protože každý strom je individuum a jeho přírůstky jsou závislé na mnoha faktorech (na druhu, kvalitě genetické výbavy, stanovišti, dostatku vody, živin, světla, prostoru, na klimatických i společenských vlivech). Navíc mezi stromy je celá řada druhů a někdy i variet.

Každý má svou rychlost růstu a nelze říci, že největší stromy jsou nejstarší. Stáří stromů se zjišťuje podle historických údajů, kterých bohužel mnoho není. Určit se dá také odborným odhadem a srovnáním s jinými obdobnými stromy. Existují různé metody určování stáří od výpočtů až po letokruhovou analýzu. Ovšem spolehlivost i v případech exaktnějších metod někdy selhává. Třeba u většiny starých stromů jsou kmeny často duté a letokruhy již nelze plně spočítat. V různých obdobích života strom vytváří různě tlusté letokruhy. V mladším věku přirůstá rychleji, v suchých letech nemusí přirůst skoro vůbec. V optimálních podmínkách stromy vytváří tlusté letokruhy a ve stáří přirůstají velmi pomalu. Velký strom na vysychavém svahu a obdobný strom u rybníka mohou mít proto stáří velmi odlišné. Se stářím stromu souvisí také jeho zdravotní stav. I když by si celá řada stromů zjevně úctyhodného věku vyhlášení památným stromem zasloužila, pro jejich zdravotní stav to není vhodné. Právě takový je i osud pravděpodobně nejstaršího stromu v Moravskoslezském kraji, kterým je dub letní v zámeckém parku v Linhartovech. Jeho obvod kmene je 720 cm, výška 28 m, šířka koruny 10 m a věk je odhadován na cca 850 let. Roste samostatně (solitérně) v travnaté ploše parku. V rámci České republiky patří mezi 10 nejtlustších dubů.

Tabulka rekordních památných stromů Moravskoslezského kraje

Pro zajímavost byla vytvořena tabulka památných stromů jednotlivých druhů s rekordními rozměry. Je uveden rok měření, protože ne u všech stromů je k dispozici aktuální údaj. Tabulka má časově omezenou platnost, protože přirůstáním stromů se může pořadí velikanů změnit a stále se ještě objevují další mohutné stromy.

Tabulka rekordních památných stromů

druh dřeviny	název
lípa velkolistá	Hadí královna
platan javorolistý	Josefinin platan
jilm horský	Jilm hraničář
dub letní	Dub v zámeckém parku v Nové Horce
lípa malolistá	Lípa u Krömrova mlýna
jasan ztepilý	Jasan v Třebovickém parku
jírovec maďal	Maďal v Nové Vsi
buk lesní	Buk v Železné
topol černý	Vendryňský černý topol u Kopytné
javor klen	Klen u Pstružího potoka
buk červenolistý	Červenolistý buk v Suchdole nad Odrou
olše lepkavá	Dětřichovická olše
buk stříhanolistý	Třebovický buk
javor mléč	Javor mléč Na Pasíčkách v Krásné
jedle bělokorá	Jedle u st. silnice Karlova Studánka - Ludvíkov
buk převislý	Buk převislý v Krnově
tis červený	Tisíciletý tis
liliovník tulipánokvětý	Liliovník v Třebovicích
kaštanovník setý	Kaštanovník v Zábřehu nad Odrou
smrk ztepilý	Smrky - Pradědská brána
modřín evropský	Král modřínů
javor babyka	Kojetínská babyka
líška turecká	Turecká líška v Českém Těšíně
jinan dvoulaločný	Jinan v Českém Těšíně
metasekvoje čínská	Porubská metasekvoje
třešeň ptačí	Třešeň ptačí
tisovec dvouřadý	Taxodium u hájenky
hrušeň obecná	Hrušeň v Českém Puncově
jerlín japonský	Jerlín ve Vítkovicích
modřín japonský	Modřín japonský v Heřmanovicích
ořešák černý	Ořech Leopolda Víchy
zmarličník japonský	Zmarličník ve Frenštátě
borovice lesní	Borovice v Horní Morávce
bříza tmavá	Břízy tmavé u Raduňských rybníků
řešetlák počistivý	Řešetlák u Odry

katastrální území	obvod kmene	výška stromu	šířka koruny	rok měření
Horní Moravice	967 cm	29 m	20 m	2008
Bartošovice	810 cm	30 m	40 m	2007
Bukovec u Jablunkova	708 cm	38 m	20 m	2006
Nová Horka	686 cm	34 m	31 m	2009
Hlučín	683 cm	23 m	22 m	2009
Třebovice ve Slezsku	660 cm	33 m	27,5 m	2009
Nová Ves u Rýmařova	600 cm	26 m	20 m	2008
Železná pod Pradědem	560 cm	20 m	15,5 m	2006
Vendryně	520 cm	30 m	15 m	2003
Stará Ves u Rýmařova	535 cm	24 m	23,5 m	2009
Suchdol nad Odrou	486 cm	27 m	31 m	2007
Dětřichovice	473 cm	22 m	30 m	2009
Třebovice ve Slezsku	485 cm	24 m	26,5 m	2009
Krásná pod Lysou horou	460 cm	19 m	26 m	2009
Ludvíkov pod Pradědem	440 cm	44 m	11 m	2008
Krnov	425 cm	17 m	19 m	2000
Žilina u Nového Jičína	405 cm	10 m	7 m	2003
Třebovice ve Slezsku	360 cm	34 m	26 m	2009
Zábřeh nad Odrou	380 cm	18 m	16 m	2009
Železná pod Pradědem	355 cm	35 m	10 m	2007
Nové Heřminovy	345 cm	41 m	14 m	2004
Kojetín u Starého Jičína	315 cm	16 m	14 m	2009
Český Těšín	357 cm	18 m	17 m	2009
Český Těšín	310 cm	24 m	10 m	2003
Poruba	320 cm	23,5 m	12 m	2009
Skály u Rýmařova	325 cm	13 m	19,5 m	2004
Šilheřovice	270 cm	22 m	8,5	2004
Český Puncov	270 cm	17 m	15 m	2005
Vítkovice	275 cm	15,5 m	18 m	2009
Heřmanovice	256 cm	24,5 m	16,5 m	2009
Kopřivnice	250 cm	20 m	15 m	2009
Frenštát pod Radhoštěm	235 cm	16 m	7 m	2006
Morávka	170 cm	18 m	6 m	2009
Raduň	80 - 151 cm	24 m	7 m	2009
Bartošovice	53 - 122 cm	8 m	13 m	2007

Ochrana památných stromů

Problematika památných stromů je stejně stará jako ochrana přírody. Před schválením zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny byly stromy vyhlášovány podle zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody v kategorii chráněný přírodní výtvar nebo chráněná přírodní památka. Chráněným přírodním výtvozem byly vyhlášovány stromy mohutné, krásné, solitérní. Stromy, třeba ne tak nápadné, k nimž se vázala historická událost, pak náležely do kategorie chráněné přírodní památky. Současná legislativa zná již jen jednu kategorii ochrany stromů - památný strom.

Péče o památné stromy náleží pověřeným obecním úřadům, správám CHKO a národních parků, které rozhodují o jejich vyhlášení, rušení a praktické péči nejčastěji v podobě ošetřování. Vyhlášení stromu za památný může pověřenému úřadu navrhnout každý občan České republiky. Návrh úřad posoudí z hlediska vhodnosti a rozhodne o něm. Každý památný strom má ochranné pásmo, které je buď podle zákona (kruh o poloměru desetinásobku průměru kmene měřeného ve výšce 1,3 m nad zemí se středem uprostřed kmene) nebo se stanoví rozhodnutím jinak. V ochranném pásmu není dovolena žádná pro památný strom škodlivá činnost jako změna terénu, odvodnění, chemizace, stavební práce apod.

Vyhlášovány jsou především mohutné dlouhověké dřeviny domácí i dendrologicky zvláště hodnotné cizokrajné dřeviny. Pro jejich vyhlášení nejsou stanovena přesná kritéria, záleží na posouzení konkrétního případu. Většina památných stromů roste v obydlených částech sídel, kde při stárnutí stromů dochází k problémům se zajištěním bezpečnosti a strom pak musí být skácen ještě před koncem svého života. Proto v poslední době nastupuje trend vyhlášení památných stromů ve volné přírodě: na okraji lesa, u rybníka, v břehovém porostu toku nebo solitér v polích. Těch se bohužel v naší nedávno intenzivně zemědělsky obhospodařované krajině zachovalo jen málo.

Památným stromům jsou při vyhlášení udělována jména, která je mají navzájem odlišit. Například v Guntramovicích jsou „Laudonovy duby“ nebo „Zlatá lípa“. Pokud se ke stromům neváže žádná historika, dostávají jméno majitele nebo obce jako například Sýkorova lípa nebo Křišťanovický jasan. Pověřené obecní úřady mohou v rámci své činnosti spolupracovat s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, která poskytuje odborné podklady a zároveň nabízí finanční nástroje pro péči o památné stromy z dotací krajinotvorných programů.

O druzích dřevin vyhlašovaných jako památné stromy

Jako památné stromy jsou vyhlašovány naše domácí dlouhověké dřeviny, mezi nimi jde nejčastěji o oba domácí druhy lip (velkolistá i srdčitá), dále dva původní druhy dubů (dub letní a dub zimní), buk lesní, jasan ztepilý, javor (klen, mléč, babyka) nebo jilmy. Z jehličnatých dřevin to jsou stromovité tisy červené, jedle bělokorá, modřín opadavý, borovice lesní nebo smrk ztepilý. V posledních letech z důvodu potřeby zvýšené ochrany stromů v sídlech byly zahrnovány i krásné vzrostlé exempláře exotických dřevin.

Popisy dřevin a jejich poznávací znaky jsou k dispozici v každé dendrologii, proto se náš text snaží o trochu jiný pohled. V současnosti již lidé příliš neznají použití materiálů získaných ze stromů, proto je zmíněn i jejich užitkový význam.

Borovice

Borovice lesní

(Pinus sylvestris)

Borovice lesní je naší nejrozšířenější domácí borovicí. Snad právě proto je jako jediný strom zmíněna v naší státní hymně. Může dorůst do výšky až 40 metrů. Jedná se o rychle rostoucí velmi přizpůsobivou dřevinu. Vyskytuje se i na vyprahlých vrcholcích pískovcových skal. Dožívá se stáří 300, maximálně až 500 let. Najdeme ji v celé Evropě a také v části Asie v nížinách i v nadmořských výškách 1 500 až 2 000 m. Je velmi světlomilná, ale jinak nenáročná a dokáže růst na nejrozmanitějších půdách. Dřevo borovice je ceněno jako stavební materiál. Používá se ve vodním stavitelství nebo v letectví. Jehličí se používalo jako vycpávkový materiál. Destilací silně smolnatého dřeva se v minulosti získával dehet, loučový olej a černá smůla. Keltové pokládali borovici lesní za ohnivý strom. Pro Germány byla

zase symbolem věčného života a vytrvalosti. Pryskyřice sloužila k vykuřování a její dezinfekční účinky byly skutečně prokázány. Silice uvolňované v odpařovací lampě měly zahánět zlé duchy hádek a nesvárů. Odvar z výhonků borovice se používá k přípravě čaje při kašli a bronchitidě i k inhalacím. Pryskyřice dále slouží k výrobě pečecních vosků, terpentýnu, kalafuny a ke smolení sudů.

Bříza

Bříza temná

(*Betula obscura*)

Bříza je krátkověká dřevina, proto je její vyhlášení za památný strom málo obvyklé. V celé republice je jich vyhlášeno pouze 14 a většinou jsou součástí alejí nebo skupin s různými druhy dřevin. Jako solitérní stromy jsou vyhlášeny pouze 3 břízy. V našem kraji jsou jako památné vyhlášeny břízy temné v porostu u rybníků v Raduni. V odborné literatuře je bříza temná někdy vedena jako poddruh břízy bílé (*Betula pendula subsp. obscura*), ale

častěji je uváděna jako samostatný druh. Listy má stejné jako bříza bílá, kmeny však jsou i ve starším věku tmavé a připomínají třešeň (bříza bílá může mít v mladém věku také tmavou kůru, ale později začne bělat).

U nás je tento taxon opomíjený a málo prozkoumaný. Často se oba druhy bříz vyskytují společně. Jádrem areálu rozšíření břízy temné je Slezsko a Beskydy. Nejvíce je její výskyt zmapován v Polsku, odkud je uváděno 200 lokalit. Na Opavsku byl největší výskyt zjištěn v přírodní rezervaci Úvalenské louky.

Buk

Buk lesní červenolistý

(*Fagus sylvatica* 'Atropunicea')

Krásná nápadná forma buku s červenými listy. Dle historických pramenů byla vysazována na oslavu zrušení roboty, takže většina dnešních mohutných solitér má asi 160 let.

Buk lesní

(*Fagus sylvatica*)

Vytváří porosty především ve vyšších polohách našich hor asi do nadmořské výšky 900 m. Dožívá se obvykle 200 let, výjimečně až 700 let a dorůstá výšky kolem 40 m. Krásné rovné kmeny mají ocelově šedou hladkou borku. Hladká kůra buku dnes i v dávné minulosti sváděla k vyrývání písmen. Od buku je také odvozeno označení pro písmeno: Buchstabe, bukva. Bukové dřevo je vyhlášeným palivem. Slouží také k výrobě dřevěného uhlí, ohýbaného nábytku apod. Protože nemá na rozdíl od jiných druhů dřeva žádnou chuť, tak se z něj vyrábějí špachtle k teflonovým pánvím nebo dřívka k mraženým výrobkům. Bukvice jsou chutné a výživné, proto se kdysi

do bučin vyháněla prasata. Buk má léčivé účinky při horečce, křečích a žloutence. Na vnímavé lidi má prý kladný účinek. Při zvažování životních a důležitých rozhodnutí se doporučuje opřít oběma dlaněmi o kmen, chvíli setrvat a své rozhodnutí promýšlet.

Buk lesní převislý

(*Fagus sylvatica* 'Pendula')

Buk lesní stříhanolistý

(*Fagus sylvatica* 'Asplenifolia')

Vzácnější parková forma buku s hluboce vykrajovanými listy.

Douglaska

Douglaska tisolistá

(*Pseudotsuga menziesii*)

Ve své domovině (Severní Amerika) dorůstá až do výšky 100 metrů, u nás okolo 50 m. Jde o středněvěkou dřevinu. Koruna v porovnání s výškou je štíhlá a pravidelně kuželovitá. U borky mladších stromů jsou typické pryskyřičné puchýřky. Kůra starých stromů je korkovitá a chrání v přírodních podmínkách stromy při požárech. Šišky jsou na první pohled rozpoznatelné podle vyčnívajících třícípých podpůrných

semenných šupin. Jehlice po rozemnutí voní po pomerančích. Douglaska je základní dřevinou lesů západní části USA, vystupuje do nadmořské výšky až 3000 m. V Americe bývá označována jako 'král lesů tichomořského pobřeží' a v USA patří mezi hospodářsky nejdůležitější jehličnaté dřeviny. U nás se opakovaně lesnický zkoušela s poměrně dobrými výsledky. Má rychlý růst zejména v mládí a dosahuje proti našemu smrku podstatně větších rozměrů. V parcích vytváří krásné dominantní solitéry.

Dub

Dub letní (křemelák)

(*Quercus robur*)

Naše domácí dlouhověká dřevina rozšířená po celé Evropě patří mezi nejčastěji vyhlášené památné stromy. Dorůstá výšky až 40 m a dožívá se stáří i přes tisíc let. Roste hlavně v lužních lesích a v pahorkatinách. Na Šumavě se s ním můžeme setkat i ve výškách kolem 800 m n. m. Dubové porosty jsou nebývale atraktivní

pro hmyz, na jediném stromě může žít až 300 různých druhů hmyzu. Dřevo je velmi hodnotné, trvanlivé a odolné vůči škůdcům. Používá se při výrobě dřív, ve stavebnictví i lodním stavitelství, k výrobě pražců, parket, sudů i nábytku. Ponořené dřevo černá, ale neztrácí pevnost. Žaludy měly velký význam jako krmivo pro vepře, kdysi se pražené žaludy používaly jako náhražka kávy. Jako léčebný prostředek byl dub využíván i indiány, dnes se nejčastěji

používá dubová kůra pro svoje stahující a protizánětlivé působení (obsahuje tanin). Dub byl posvátným stromem našich předků. Byl symbolem nevyčerpatelné

životní energie, výdrže a hrdosti. Řekové poslouchali v korunách dubů hlas samotného Dia, pro Němce se stal erbovním stromem.

Habr

Habr obecný (*Carpinus betulus*)

Dřevina je domácí v Evropě, v malé Asii, na Kavkaze a v severním Íránu. Dožívá se obvykle 150 let, výjimečně i 300 až 400 let. Vyskytuje se v nadmořských výškách od 50 – 1 000 m. Netrpí mrazy ani suchem, ale je citlivý na znečištění ovzduší. Jeho dřevo je sice pevné, ale málo trvanlivé, je používáno jako palivo. V menší míře

slouží k výrobě nástrojů, v modelářství a kolářství. Vyrábí se z něj rukojeti, topůrka, součásti zemědělských strojů. Je to oblíbená dřevina na živé ploty a vysazuje se také účelově s cílem zlepšení svrchních vrstev půdy. Listové obaly semen se používaly jako močopudný prostředek k vyčištění krve a proti ledvinovým kamenům. Kůra sloužila k barvení vlny. Dým z habrového dřeva měl působit proti zlým snům.

Hrušeň

Hrušeň obecná (*Pyrus communis*)

Listnatá rychle rostoucí dřevina se dožívá věku kolem 200 let. Vyskytuje se od střední a jižní Evropy přes Malou Asii do střední Asie. Hrušně byly známy a oblíbeny již ve starověku. Staří Římané je kultivovali a znali 40 odrůd, dnes jich je přes 4 tisíce. Vyšlechtěny byly z evropské hrušně plané – polničky (*Pyrus pyraster*). Na našem území se polnička vyskytuje málo. Ve volné přírodě se setkáváme spíše se zplanělými kulturními odrůdami, které získávají znaky původních rostlin a od původního druhu je lze jen těžko rozeznat.

Pevné narudlé dřevo hrušně je oblíbené v nábytkářství a hodí se k dřevořezbám. Hrušeň sice není oficiální léčivkou, ale vařené hrušky se užívají jako dietní pokrm při srdečních a oběhových chorobách, vysokém tlaku, nemocích močového měchýře a pro posílení žaludku. Kdysi se věřilo, že na hrušeň můžeme přenést svoji nemoc (hojení ran, dnu, tuberkulózu i bolest zubů). Sušeným a rozemletým planým hruštičkám se říkalo prachanda, která ve staré české kuchyni nahrazovala skořici, zhutňovala knedlíky i škusánky. Hrušeň bývá považována za sestru jabloně. Zatímco jablka symbolizují ženskost, hrušky naopak mužství.

Jasan

Jasan ztepilý

(*Fraxinus excelsior*)

Jasan je rozšířen v mírném pásmu severní polokoule. Dosahuje výšky až 45 m a dožívá se věku kolem 250 let. Květy samčí i samičí jsou na jednom stromě, některé květy mohou být obojetné. Jasanové dřevo je tvrdé a pružné. Používá se k výrobě dých, náradí, sportovních potřeb, nábytku, konstrukce vozů a vagonů, v letectví, k výrobě parket a hudebních nástrojů. V době nouze naši předkové používali jasanové listí jako krmivo pro dobytek.

Čaj z listí nebo semen je močopudný, čistí krev a používá se při revmatických chorobách a zácpě. Jasany byly zasvěceny bohu Odinovi a věřilo se, že z jasanu se narodil muž, z olše pak žena (v přírodě skutečně rostou velmi často jasan a olše společně). Jeden kmen severoamerických indiánů si vypráví, že bůh vstřelil šíp do jasanu, z něhož se pak narodili lidé. Vikingové věřili, že lodě z jasanového dřeva jsou nejbezpečnější. Pro Kelty byl jasan symbolem moci a síly vody. Řekové zasvětili jasan bohu války Areovi, který měl oštěp i kopí právě z jasanu.

Javor

Javor je běžný po celém světě v nejrůznějších druzích, kterých je až 250. Zvláště oblíben je v Japonsku a Kanadě. Krásné jsou javory zejména na jaře v době květu a při podzimním vybarvení. Javorové dřevo se používá v řezbářství. Vhodné je především k soustružení a výrobě hudebních nástrojů. Listy rychle tlejí a jsou dobře kompostovatelné. Lidové léčitelé používali čaj z listů javorů při horečce, vředech, ječných zrnech a otocích. Javorové listy sloužily jako krmivo pro hospodářská zvířata, zejména ovce a kozy. Ve středověku však byl také lidskou potravou v úpravě dušených listů s kyselým zelím. Javory jsou hmyzosubné (pyl přenáší hmyz) a květy jsou dobrou pastvou pro včely. Za doby římské provincie v oblasti Graubünden (dnes Švýcarsko) měli javor za posvátný strom s vlastní duší. V Anglii věří, že dítě posazené na javorovou

větev bude dlouho žít. Říká se také, že čápi si prý do hnízda dávají javorovou větvičku, aby se hnízdění vyvedlo.

Javor babyka

(*Acer campestre*)

Babyka je menší opadavý strom s kulovitou nebo oválnou korunou. V porostu se dožívá 100 let, jako solitéra až 200 let. Miluje bohaté půdy, přirozeně roste v dubových a habrových lesích. Je rozšířena po celé Evropě jako dřevina niv a plání. Babyka je nejmenší z našich tří domácích javorů. Je teplomilnější a daří se jí více v nížinách. Roste pomalu, není náročná na vláhu a vydrží i městské prostředí. Často vytváří jen keřovou formu. Včely mají rády pyl z květů, kozy listí, tvrdé dřevo koláři, jako vyjmenované slovo si jej pamatují češtináři.

Javor klen

(*Acer pseudoplatanus*)

Klen nacházíme v pahorkatinách, v podhorských i horských polohách až do nadmořské výšky 1350 m v Krkonoších. Dožívá se věku 400 až 600 let. Jeho areál sestupuje až do jižní Evropy. V parcích je užívána řada kultivarů, nejčastěji s barevnými odchylkami listů.

Javor mlč

(*Acer platanoides*)

Jde o středněvěkou dřevinu dožívající se 200 až 400 let. Přirozeně roste po celém území republiky do nadmořské výšky 730 m. Je oblíbenou parkovou dřevinou, používá se často v alejích.

Jedle

Jedle bělokorá

(*Abies alba*)

Ve světě je známo okolo 40 druhů jedlí. Jedle bělokorá je naší jedinou domácí jedlí. Jde o pomalu rostoucí dřevinu dorůstající výšky až 60 metrů. V minulosti byla hojně rozšířena v horských a podhorských polohách ve střední Evropě. Dosahuje stáří až 500 let. Od třicátých let minulého století docházelo k hromadnému úhynu jedlí pravděpodobně vinou exhalací. V poslední

době nastává opět její návrat. Šišky rostou kolmo vzhůru a po dozrání se rozpadají, proto je pro jejich sběr nutno vylézt vysoko do korun stromů. Dřevo jedle se dobře štípe, což se využívalo při výrobě šindelů, pod vodou je velmi trvanlivé, proto se používalo na vodní stavby. Z pryskyřice se vyráběl terpentýn. Pro finský kmen Vojlaků byla jedle posvátnou dřevinou. Byla prvním vánočním stromem, když ji na vánoce r. 1539 umístili ve štrasburském dómu.

Jerlín

Jerlín japonský

(*Sophora japonica*)

Statný listnatý opadavý strom pochází ze střední Číny. V Asii a severní Americe roste asi 20 druhů jerlínů, u nás pouze jediný. Je to středněvěká dřevina podobná akátu, rozkvétající v pozdním létě, slouží jako pastva pro včely, dužnatá semena jsou krmivem pro ptáky, jinak jsou jeho semena jedovatá. U nás dorůstá až do výšky

30 metrů. Mívá rozložitou korunu. Snáší dobře městské klima i znečištěné ovzduší, a proto dokáže růst i v průmyslových částech měst v těsné blízkosti vysokých pecí a oceláren, jak je tomu třeba v Ostravě - Vítkovicích. Má velmi tvrdé dřevo, poranění jím způsobené se velmi obtížně hojí. Malé dávky účinných látek jerlínu údajně příznivě ovlivňují centrální nervovou soustavu a dýchací centrum, mírně snižují krevní tlak.

Jilm

Jilm lysý jinak také drsný

(*Ulmus glabra* syn., *scabra*, *montana*)

Jilm drsný je jedním z našich tří domácích druhů jilmů. Dožívá se stáří 300 – 500 let. Má několik pojmenování latinsky *glabra* od hladké kůry nebo *scabra* od drsných listů nebo *montana* od horských poloh, ale roste spíše v pahorkatinách a podhorských oblastech. Listy má nesymetrické, jedna polovina má u řapíku tzv. ouško. Plody jsou nažky s blanitým lysým lemem, děti jim říkají penízky. Býval cennou dřevinou pro výrobu nábytku a dýh. V homeopatii se z čerstvé kůry a větviček připravuje esence, která pomáhá při kožních vyrážkách. U starých Řeků byl jilm symbolem smrti a zármutku, sázal se v háji mrtvých. Jilm dal název několika obcím u nás - Jilemnice, Jilmové, Jilemník, ale i na slovensku (podle slovenského názvu *brest*) - Brestina, Brestov, Brestovany. Dvěma velkými epidemiemi houbové choroby (*grafiózy*) přenášené hmyzem u nás v třicátých a osmdesátých letech minulého století podlehl až 90 % jilmů. V současné době se objevila nová vlna agresivní formy této choroby. Na mnoha místech jilm téměř vymizel, ochrana je velmi nesnadná, jednou z cest je vyšlechtění odolných kultivarů. Například z šesti největších památných jilmů v ČR v průběhu deseti let zbyl pouze jeden v Bukovci. Svým obvodem 708 cm je daleko před ostatními, které mají obvody kolem 400 cm a méně.

Jinan

Jinan dvoualočný

(*Ginkgo biloba*)

Mohutný strom dorůstající výšky 30 m a průměru kmene více jak 2 m pochází z Číny. Do Evropy se dostal v roce 1730. V Asii je vysazován jako posvátná dřevina u hrobů a chrámů. U nás se pěstuje především v parcích a zkouší se použití v alejích. Dožívá se stáří až 1 200 let. Tento strom je zajímavý tím, že se jedná o druh na rozhraní mezi jehličnatými a listnatými dřevinami.

Je řazen k nahosemenným rostlinám. Jde o dvoudomou dřevinu, kdy plody samčí a samičí jsou na různých jedincích. List má tvar vějířku. Také plody tohoto druhu jsou neobvyklé. Je to peckovička se žlutou dužninou, která nepříjemně páchne, ale je jedlá. V poslední době je známá jako léčivá rostlina s účinkem na rozšiřování cév, které má pozitivní vliv na lepší prokrvení periferních částí organismu (končetiny, mozek). Díky tomu se zlepšuje zásobení těla energií, zlepšuje se paměť a schopnost učit se.

Jírovec

Jírovec maďal

(*Aesculus hippocastanum*)

Pochází ze střední Asie a Balkánu. V roce 1576 se dostal do Vídně k botanickému prozkoumání a k nám byl dovezen krátce na to. Velmi rychle u nás zdomácněl. Letorosty má velmi silné. Mezi evropskými listnáči má největší pupeny, které jsou před vyrašením lepkavé. Také listy dlanitě složené jsou značně velké. Jako památný strom je jírovec vyhlášován zřídka, což je možná tím, že nepatří k dlouhověkým dřevinám, dožívá se maximálně 200 let. Přitom je oblíbený, často se s ním setkáváme v alejích, zahradách restaurací i v parcích. Sázen byl také do obor, protože jeho plody jsou oblíbenou potravou zvěře, ale i hospodářských zvířat. Přestože jsou kaštiny hořké, v době hladomorů sloužily jako nouzová potravina. Od roku 1986 jsou u nás jírovce napadány

klíněnkou jírovcovou, která stromy oslabuje, způsobuje předčasné usychání, opad listů a snížení plodnosti. Léčivé účinky má aesculin z mladých větví, který zabraňuje hromadění vody v organismu, povzbuzuje látkovou výměnu a prokrvení. Někteří lidé nosí v kapse plod kaštanu jako talisman, má pomáhat proti bolesti kloubů. Mezi dětmi je oblíbeným materiálem pro výrobu figurek.

Kaštanovník

Kaštanovník jedlý

(*Castanea sativa*)

Kaštanovník pochází ze Středozeří a Kavkazu. Je to dřevina středně až dlouhověká, v našich podmínkách méně častá. Dosahuje stáří 500 a vzácně i přes 2 000 let. Je teplomilná, plody jsou jedlé. Kaštanovník je kulturní rostlinou, která byla domestikována již před 12 tisíci lety na rozhraní neolitu a doby bronzové. Byl pěstován a šlechtěn

člověkem zejména pro plody - nažky - obalené ostnitou číškou. Plody jsou chutné s vysokým obsahem škrobu (35 %), bílkovin, sacharózy, dextrinu a olejů. Ve středověku byl u národů Středozeřího moře jednou ze základních potravin. Z kaštanů, které dnes známe především pražené se připravovaly chutné pokrmy. Například vůbec první nugát byl vyrobený v Lyonu a byla to směs jedlých kaštanů, medu a karamelu. Tento strom má také dobré užitkové dřevo.

Liliovník

Liliovník tulipánokvětý

(*Liriodendron tulipifera*)

Pochází z Pensylvánie a jde o středněvěkou dřevinu. Do Evropy byla přivezena v 17. století. Vytváří pyramidální, nahoře zaoblenou a poměrně rozložitou

korunu. Je zajímavá typickým lyrovitým listem a světle žlutými květy připomínajícími tulipány. Plodenství se podobají suchému květu. Snese sucho a městské prostředí. V parcích se vysazuje jako solitéra. Jeho dřevo je měkké, podobné topolovému.

Lípa

Lípa srdčitá

(*Tilia cordata*)

Lípa velkolistá

(*Tilia platyphyllos*)

Lípa evropská

(*Tilia × europaea*)

Lípa je rozšířena v severním mírném pásu. Celkem je známo na 30 druhů lip. Naše domácí druhy jsou dva. Oba druhy mají podobné vlastnosti. Lípa srdčitá má menší listy, jemnější větvení a je více poškozována jmelím. Dosahuje výšky 30, lípa velkolistá i 40 metrů. Obě jsou dlouhověké dřeviny a dožívají se stáří až tisíc let. Jejich křížec je lípa evropská. Květy lípy poskytují důležitou pastvu pro včely. Měkké dřevo

slouží k řezbářství a modelářství. Vyráběly se z něho bedničky, krabice, tužky, sloužilo také k výrobě střelného prachu. Macerací ve vodě se získávalo lýko. Obě lípy jsou medonosné dřeviny. Větve s listy se používaly jako krmivo pro dobytek, zvláště ovce. Ze semen se lisoval olej na svícení. Všeobecně

známý je léčivý účinek lipových květů. Působí při nachlazení, horečce a infekci zažívacího traktu. Uhlí z lipového dřeva slouží proti kolikám a průjům, ale také ke kreslení. Je naší národní dřevinou. Říká se jí také strom lásky - její vůně omamuje a listy mají tvar srdce.

Líska

Líska turecká (*Corylus colurna*)

Líska turecká je na rozdíl od naší domácí lísky obecné stromovitá dřevina dorůstající výšky až 30 m. Pochází z jižní Evropy, Kavkazu, Malé Asie, Íránu a Himálaje. Dožívá se běžně 200 let. Plody jsou většinou menší než u naší lísky obecné, jsou

jedlé a velmi chutné. Velmi špatně se uvolňují z dřevitého obalu. Dozrávají v září a brzy po dozrání opadají. Bývají nahloučeny po 2 až 8 kusech. Upoutají dlouze rozeklanými cípovitými listeny, které působí okrasně. V Balkánských zemích je její dřevo ceněno a zpracováváno, u nás se používá jako okrasná dřevina.

Metasekvoje

Metasekvoje čínská (*Metasequoia glyptostroboides*)

Byla považována za vymřelou dřevinu známou pouze z paleobotanických nálezů v různých částech světa, ale v roce 1941 byla v údolí Šuj-sa na jihozápadě Číny objevena jako živoucí fosilie v porostu čítajícím asi 1000 stromů. Z USA byla uprostřed války vypravena expedice na její záchranu. Zjistilo se, že se dá velmi snadno rozmnožovat nejen semeny, ale i vegetativně odnožemi. Roste v nadmořských výškách od 200 do 2 000 m. Je to opadavý jehličnan, u kterého opadávají jehlice i se zkrácenými výhony (větvičky).

Koruna je pravidelně kuželovitá, štíhlá, dosahuje výšky až 35 m a kmeny dorůstají průměrů přes 2 m. Červenohnědá borka se odlupuje v šupinách až pásech. Kulovité šištice jsou umístěny až na posledním úseku

větve. Je vlhkomilná a někdy se lidově nazývá vodní jedle. V USA se pěstuje pro výrobu papíru, u nás jen k okrasným účelům. Nejstarší výsadby u nás jsou z 60. let minulého století.

Modřín

Modřín opadavý

(Larix decidua)

Je původem z Alp a Karpat, ostrůvky původního modřínu u nás zůstaly v Jeseníkách. Jinak je na našem území nepůvodní, ale již ho máme za svůj a jeho zastoupení v lesích je cca 4%. V mládí roste rychle, miluje slunce, hory, vzduch, potřebuje vláhu. Modříny nežadají úrodnou půdu, vůči mrazu i větru jsou odolné. Dosahují výšek až 50 m, stáří až 500 let. Vyskytují se v nadmořských výškách až do 2 500 m. Často se v našich lesích nachází stromořadí z modřínů při lesních cestách. Jde o záměr lesníků nechat po zimě lesní cesty vysychat přímými slunečními paprsky přes holé stromy, ale také zpevňovat smrčiny neodolné vůči bořivým

větrům. Modřín má kvalitní dřevo s červeným jádrem, trvanlivé, všestranně použitelné nejčastěji k obkladům a na nábytek. Kdysi se z tohoto stromu dlabalo vodovodní potrubí, stavěly se z něj domy a štípalý šindely. Modříny jsou miláčky horských rusa-
lek, které rády pod nimi tančí. Jemně voňavá modřínová pryskyřice má dezinfekční a hojivý účinek, prodávala se pod názvem “benátský terpentýn“, osvědčila se při léčení bronchitidy a při revmatických bolestech. Citlivým lidem prý pomáhá esence z krásně purpurově červených květů při zvyšování sebedůvěry a proti falešné skromnosti. V Alpách byl modřín považován za sídlo dobrých ženských duchů, proto byl vysazován u usedlostí. Kus modřínové kůry zavěšený na krku měl chránit děti.

Ořešák

Ořešák černý

(*Juglans nigra*)

Ořešák černý je nejstatnější ze všech ořešáků. V místě původu, tj. ve středních a východních oblastech USA roste v říčních údolích a lužních lesích. Dosahuje zde výšky až 50 m a stáří přes 250 let. Má mohutnou, široce rozvětvenou korunu, listy zpeřené 25 až 60 cm dlouhé. Je to výtečný strom pro parky a aleje. V Evropě se

pěstuje asi od r. 1685, u nás od roku 1835. V Lednici na Moravě byl ořešák černý vysázen dokonce plošně jako lesní dřevina pro své cenné dřevo, které má kresbu plnou kontrastů. Jádru je hnědočerné a dá se výborně leštit. Hodí se na dýhy, nábytek, hudební nástroje, ke stavbě lodí i letadel a železničních vozů. Plod ořech má velmi silnou skořepinu, jádro jedlé, ale malé a natrpklé. Ze skořápek se vyrábějí lidové šperky.

Platan

Platan javorolistý

(*Platanus × hispanica*)

Platan javorolistý je pokládán za křížence jihoevropského platanu východního se severoamerickým platanem západním. Dorůstá výšky až 40 m a průměru kmene i více než 2 m. Je to oblíbená solitérní dřevina v parcích a osvědčil se také jako alejový strom. Snáší zakouřené prostředí i radikální ořez. Je nápadný odlupující se kůrou, jeho dřevo je pevné, těžké a tvrdé, ale málo trvanlivé, používá se v nábytkářství a k výrobě papíru. Všechny druhy platanů rostou rychle a jsou dlouhověké. Pro svoji mohutnost a exotický vzhled bývá často vyhlášován jako památný strom. Květy představují důležitou potravu pro včely, protože kvetou v červnu, později než jiné stromy. Jejich kulovité plody vytrvávají na stromech až do jara, kdy se rozpadají na chmýří, které může při vdechnutí dráždit dýchací cesty. Nejde však

o skutečnou alergii, jak bývá často uváděno, ale o mechanické podráždění sliznic.

Řeštlák

Řeštlák počistivý

(*Rhamnus cathartica*)

Řeštlák je keř až stromek výšky do 8 m. Doma je v Evropě, v západní a severní Asii, v severní Africe a zdomácnělý v severní i jižní Americe. Je to pomalu rostoucí dřevina dožívající se až 100 let. Roste obvykle v nadmořských výškách 200 – 400 m. Má tvrdé dřevo s červeným jádrem. Podobně jako dříšťál je hostitelem rzi travní. Plody jsou černé peckovičky velikosti hrachu, dozrávají v srpnu až říjnu. Pro svůj projímavý účinek byly používány v lidovém léčitelství. Peckovice při žvýkání zbarvují sliny zelenavě žlutě. U dětí byly pozorovány otravy po požití většího množství plodů projevující se zvracením a silným průjmem. Řeštlák působí zejména na hladké

svalstvo tlustého střeva a mírně žlučopudně. Užívá se při léčbě zácpy způsobené sníženou střevní peristaltikou. Ze šťávy plodů lze připravit přidáním kamence sytě zelené barvivo. Řeštlákové dřevo se občas používá v řezbářství nebo při výrobě nábytku. Řeštláková větvička přináší štěstí během soudních líčení a je-li položena na okno, odhání čarodějnice.

Smrk

Smrk ztepilý

(*Picea abies*)

Smrk ztepilý je nejdůležitější evropská hospodářská dřevina. Dosahuje výšky až 50 m, stáří 350 – 400 let. Vyskytuje se běžně v nadmořských výškách 600 – 1 000 m, ale je rozšířen od 100 - 2 100 m. Původně rostl v severní Evropě a v horských polohách střední Evropy, kde tvořil klimaxové porosty. Vlivem velké poptávky po všestranně použitelném dřevu byl smrk v minulých staletích rozšiřován mimo původní areál. Přestože je nejčastější dřevinou našich lesů

(54 % proti kdysi přirozeným 12 %) je jen málo smrků památných. Při srovnání se smrkem, které u nás rostly před 100 lety (podle knihy J. E. Chadta Ševětínského), jsou kupodivu dnešní velikáni co do obvodu i výšky zcela srovnatelní. Ne však stářím - smrk v Šatavě u Vimperka dosáhl věku 462 let. Podobného věku dosahoval i náš nejznámější smrk Král Šumavy v Boubínské přehledě, než před třiceti lety padl při vichřici. Byly odebrány rouby, takže roste několik desítek jeho potomků. Je-li dlouhověkost geneticky dědičná, se dokáže tímto pokusem až za staletí. Smrk má všestranně použitelné dřevo,

nejcennější je dřevo rezonanční s hustými pravidelnými letokruhy, které se používá na výrobu hudebních nástrojů. Všechny nejslavnější housle jsou z něho. U starých

Germánů byl smrk "Irminsul" stromovým božstvem, ze kterého se později vyvinula májka. Citliví lidé posuzují energii smrku jako ztělesnění bytí a stav všelásky.

Tis

Tis červený (*Taxus baccata*)

Tis je dlouhověká pomalu rostoucí dvou-
domá dřevina (samčí a samičí květy rostou
na různých jedincích). Je rozšířen v suťových
lesích západní, střední a jižní Evropy, sever-
ní Afriky v Malé Asii a Zakavkazí. V minu-
losti tvořil podrost listnatých a smíšených
lesů v nadmořských výškách 350 –1050 m.
V době, kdy se pásli v lesích dobytek, byl tis
vysekáván kvůli otravám. Celá rostlina je
jedovatá kromě míšku (červená dužina ko-
lem semene). Obsahuje směs 10 jedovatých

pseudoalkaloidů souhrnně pojmenovaných
taxin. Otravy se projevují zvracením, bo-
lestmi žaludku, průjemem, křečemi, slabým
pulslem, v těžších případech i bezvědomím,
po němž může následovat zástava srdce.
Používal se i jako léčivá rostlina, ale bylo
to nebezpečné. V současnosti se z jehlic tisu
vyrábí cytostatikum taxol užívané např. při
karcinomu vaječníků, prsu nebo plic. K vy-
mizení tisu přispěl rovněž holosečný způsob
hospodaření v lesích a mimořádná kvalita
tisového dřeva vynikajícího pevností, pruž-
ností, odolností vůči chorobám a škůdcům
a červeným zbarvením (výroba luků, tu-
žek apod.). V současné době se na původ-
ních stanovištích vyskytuje vzácně, spíše
se pěstuje v zahradách jako okrasný keř.
Jako památné jsou vyhlašovány stromové
formy této dřeviny. Roste velmi pomalu,
proto nedosahuje takových rozměrů jako
jiné druhy dřevin.

Tis byl kultovní dřevinou antické, keltské
a také křesťanské kultury. Byl označován
jako strom smrti (byl vysazován na hřbi-
tvech) a věčného života (pro jeho dlouho-
věkost a vysokou regenerovatelnost) nebo
strom válečníků. Extrakt se používal k ot-
rávení šípů a bodných zbraní. Keltové před
bitvou čerpali z tisu zápornou energii, kte-
rá v nich měla vyvolávat agresivitu v boji.
Používaly se poháry z jeho jedovatého dře-
va, ze kterých pili odsouzenci.

Topol

Topol černý

(*Populus nigra*)

Topol černý je naše domácí rychle rostoucí dřevina, roste podél toků. Vytváří mohutné stromy s širokou rozložitou korunou, jsou až 40 metrů vysoké. Dožívá se stáří až 150 let. V minulosti k nám byly zavedeny další druhy topolů, především amerických. Byli vyšlechtěni nejrůznější kříženci, a proto dnes probíhají programy pro vyhledání a záchranu našeho původního topolu černého. Jeho dřevo se používalo v truhlářství,

bednářství a jako palivo. Dnes je cennou surovinou pro výrobu dýh, překližek, celulózy, dřevotřískových desek a Lignamonu (teplotou a čpavkem tvarovaného dřeva). Používal se k výrobě krabiček na zápalky. Kůra s množstvím třísly se používala v koželužství a k barvení textilu. Topol prý může pomoci lidem příliš silně obráceným do sebe. Staří Řekové považovali tento strom za léčivý, proto byl zasvěcen Herkulovi. Z pupenů se připravoval čaj, který pomáhal při revmatismu, dně a urologických potížích.

Třešeň

Třešeň ptačí

(*Cerasus avium*)

Domácí listnatá dřevina dorůstá až do výšky 25 metrů a dožívá se věku 150 – 200 let. Roste na severní polokouli v Evropě, Asii a Americe. V Japonsku patří mezi velmi ceněné stromy. Slavnosti třešňových květů zde mají tisíciletou tradici. Třešně jsou u nás pěstovány především pro své plody. Tento druh stromu není považován za léčivku, přesto třešňovice je užívána obdobně jako slivovice jako univerzální lék na trávení, namožené svaly, proti otokům apod. Byla vyšlechtěna do řady odrůd jako ovocný strom. Dřevo je velmi ceněno pro svou pevnost, načervenalou barvu a krásnou kresbu v nábytkářství, k výrobě dýh, v řezbářství a výrobě nástrojů. Třešeň byla považována za ženský strom, spojený

s Měsícem. Sídlily v něm víly, které nosily zelené nebo bílé závoje a v době květu a za úplňku kolem něho tančily v měsíčním světle. Třešeň je plodem hříchu a svádění, ale také vyjádřením krásy, plodnosti, zrození a radosti. Sázely se při narození děvčátka.

Tisovec

Tisovec dvouřadý

(Taxodium distichum)

Tato jehličnatá dřevina pochází se Severní Ameriky, kde roste podél řek a v podmáčených lesích. V Evropě se pěstuje od roku 1640, je oblíbenou parkovou dřevinou

vysazovanou v blízkosti vodních ploch. Na zamokřených stanovištích vytváří typické dýchací kořeny vystupující kolmo ze země až do výšky 2 m. Jde o dlouhověký strom s typickou kuželovitou korunou. Má měkké snadno opracovatelné dřevo, které nesesychá.

Zmarličník

Zmarličník japonský

(Cercidiphyllum japonicum)

Pochází z Japonska a Číny. Do Evropy byl dovezen v roce 1865, u nás poprvé vysazen v roce 1910 (Průhonice), v současnosti se v ČR pěstuje v přibližně 20 zámeckých parcích (Doksy, Hluboká nad Vltavou, Vrchotovy Janovice, Častolovice atd.). V Japonsku dosahuje výšky až 30 m, u nás obvykle jen 10 – 20 m. Dřevo nenamrzá jen někdy brzy narašené listy. Listy jsou

vstřícné (na koncích větví až střídavé), široce srdčité až 7,5 cm v průměru. Raší červeně, mladé listy jsou bronzově hnědé, později zelené až modrozelené, na podzim žluté nebo načervenalé, po opadu výrazně voní po čerstvých buchtách nebo karamelu. Jeden z německých názvů pro zmarličník je „Kuchenbaum“ - tedy „koláčový strom“, protože opadané vadnoucí listy svou vůní připomínají vůni čerstvých buchet nebo perníku, někomu mohou připomínat i marcipán.

Josefinin platan v Bartošovicích, strom č. 2

Památné stromy s rekordními rozměry

Nežádanejší jsou vždy informace o stromech, které něčím vynikají, například mají nejtlustší kmen, největší šířku nebo jsou nejvyšší. Nejstabilnější a nejlépe ověřitelnou hodnotou je obvod kmene měřený ve výšce 130 cm nad zemí. Pokud strom roste ve svahu, měří se výška 130 cm z horní strany, což je v prudkém svahu velmi obtížné. Ve výčtu jsou uvedeny stromy s největšími obvody kmenů u různých druhů dřevin. Výška stromů nebo šířka koruny je snadno proměnlivá dojde-li ke zlomu nebo ořezu větví či vrcholu. Pro měření šířky koruny je potřeba pásmo, pro změření výšky speciální přístroje, kdežto pro změření obvodu obvykle postačí jakýkoliv pružný metr.

Hadí královna

(*Tilia platyphyllos*)

↑ 33 m ○ 9,67 m GPS: 49°59'3"N 17°17'45.1"E

k.ú.: Horní Moravice

Lípa roste severně nad obcí Dolní Moravice za mostkem přes Moravický potok vlevo ve svahu. Obvod kmene ji zajistil prvenství mezi památnými stromy nejen v chráněné krajinné oblasti Jeseníky, ale v celém Moravskoslezském kraji. Její stáří je odhadováno na 400–500 let. Takových stromů jako je lípa Hadí královna v Horní Moravici, není mnoho. Kraluje nad pramenem přítoku Moravického potoka vysoko ve svazích Jeseníků, kde si za staletí vydobyla své místo. Královskou korunu z větví nese mohutný kmen.

Strom působí důstojným dojmem. Neobvyklý tvar koruny vznikl opakovaným seřezáváním větví vyrůstajících z kmene. Koruna stromu je svázána, aby nedocházelo k vylamování větví. Název Hadí královna vznikl podle zvláště utvářeného kmene s desítkami svalců, které přecházejí v kořenové náběhy. Za deště se lesknou jako těla hadů.

Kdysi prý pod touto lípou vybíral jakýsi chalupník kameny na svůj dvorek. Tu pod jedním z kamenů našel bílého hada se zlatou korunkou na hlavě. Chalupník sebral korunku, kámen zaklopil a utíkal do své chalupy. Tam se těšil co všechno si za zlatou korunku koupí. Ale pak nemohl usnout a stále jen slyšel: „Vrátííííšš, Vrátííííšš.“ Ráno mu z vajíček

od slepic zbyly jen skořápky, husy pomřely po otrávené vodě, zahynula i jediná kravka, kterou měl. Padlo na něj hadí prokletí. Když se nad krajinou klikatily blesky jako hadi, běžel chalupník k lípě a korunku pohodil mezi kořeny. Bylo však už pozdě. Ze svého domu našel už jen doutnající spáleniště.

↑ 30 m   ○ 8,1 m   GPS: 49°40'17.9"N 18°3'0.8"E   k.ú.: Bartošovice

2 Josefinin platan v Bartošovicích

(*Platanus × hispanica*)

Tento strom roste v zámeckém parku v Bartošovicích v okrese Nový Jičín u severní stěny zámku v chráněné krajinné oblasti Poodří. Park se rozprostírá ve středu obce na břehu Bartošovického potoka. Kostra parku byla tvořena původními dřevinami lužního lesa s velkým zastoupením jilmů. Při vlně onemocnění jilmů grafiózou cca před 15 lety všechny mohutné jilmy uhynuly a v parku zbylo jen málo vzrostlých stromů. Proto bylo přistoupeno k jeho rekonstrukci, která byla dokončena v roce 2000. Svým obvodem je nejmohutnějším památným platanem v České republice. Obdivuhodná je i jeho výška a šířka koruny 31 × 42 m. Chráněný platan má zajímavý habitus s dlouhou vodorovnou spodní větví. Ta byla v minulosti podepřena, aby nedošlo

k jejímu odlomení. V současné době je již ocelová podpěra obrostlá dřevem. Z horní strany je otevřená podélná dutina téměř v celé délce větve. Dutina je zakryta šindelovou stříškou, aby se zamezilo přístupu srážkové vody a zpomalil postup hniloby. Bez této větve by koruna sice získala symetrii, ale strom by ztratil mnoho ze svého působivého vzhledu. *Podle Josefiny Pachtové, která na zámku žila a je v Bartošovicích i pohřbena, dostal tento strom název. Údajně byl vysazen k uctění památky rok po její smrti v roce 1834. V té době se jednalo o dosud neznámý druh dřeviny a tento stromek byl údajně první výsadbou tohoto druhu u nás. Výsadbou platanu vyjádřil profesor Josef Jiří Meinert svůj obdiv a lásku k nevšední Josefíně.*

↑ 38m

○ 7,08m

GPS: 49°33'29.4"N 18°49'11"E

k.ú.: Bukovec u Jablunkova

3

Jilm hraničář v Bukovci

(*Ulmus montana*)

Nachází se na severozápadním konci obce Bukovec v okrese Frýdek-Místek u červené turistické značky směrem k chatě klubu českých turistů za mostem přes řeku Olši vlevo za restaurací u Sikorů. V současné době je největším jilmem v ČR. Jde o mohutný soliterně rostoucí strom s výraznými kořenovými náběhy, které přechází v žebnatý kmen. Ten se ve výšce cca 8 m větví. Přesto, že jiné jilmy hynou na grafiózu,

tento statečný strom stále odolává nástrahám člověka i přírody. Název Jilm hraničář vznikl podle místa jeho růstu asi 1 km od státní hranice s Polskem. Kořenový prostor je chráněn nízkým oplocením z dřevěných sloupků propojených řetězem. Jeho ochrana byla vyhlášena již v roce 1972 a patří mezi nejdéle chráněné stromy v kraji. Tento strom byl představen v seriálu o přírodě Živé srdce Evropy.

4

Dub v zámeckém parku Nová Horka

(*Quercus robur*)

Roste v menším parku za zámek Nová Horka v okrese Nový Jičín v hraně svahu. Barokní přírodně krajinářský park v nivě řeky Odry vznikl pravděpodobně na začátku 19. století. Leží v chráněné krajinné oblasti Poodří a okrajově navazuje na přírodní rezervaci Kotvice. Jde o nejmohutnější památný dub v kraji. Kmen je uvnitř vyhnílý, menší dutiny jsou zakryty šindelem, největší dutina ze spodní strany svahu je otevřená. Obvodový plášť kmene je poměrně tenký a praská. Koruna stromu je ošetřena ořezem suchých větví. Kmen je vysoko vyvětven kvůli odřezání spodních větví.

↑ 33 m   ○ 6,6 m

GPS: 49°41'37.1"N 18°4'11.7"E k.ú.: Nová Horka

↑ 34 m   ○ 6,86 m

GPS: 49°50'13.4"N 18°11'42"E

k.ú.: Třebovice ve Slezsku

5

Jasan v Třebovickém parku

(*Fraxinus excelsior*)

V tomto přírodně krajinářském parku je vyhlášeno celkem 5 památných stromů. Další stromy jsou popsány v kapitole Památné stromy v parcích – Stromy v Třebovickém parku. Tento jasan je památným jasanem s největším obvodem kmene v kraji. Jeho habitus je zajímavý tím, že se nízko nad zemí větví do tří hlavních kmenů, které jsou asi do výšky 15 m porostlé břečťanem. Vzhledem k velikosti stromu je možné, že zde rostl již před založením parku a byl zachován jako kosterní dřevina z původního porostu.

6

Lípa

u Krömrova mlýna v Hlučíně

(*Tilia cordata*)

Lípa malolistá s největším obvodem kmene v kraji roste u příjezdové cesty vedle stodoly u Krömrova mlýna v Hlučíně Jasénkách. Byla vyhlášena v roce 2004. Má mohutný průběžný kmen s podélnou dutinou.

Tradovalo se, že uvnitř dutiny je dosud ukryta munice z 2. světové války. Proto byl při ošetřování stromu v roce 2004 přizván pyrotechnik, který se však kvůli silnější postavě do dutiny nedostal. Proto dával instrukce stromolezci, jak má postupovat. Naštěstí se munice ve stromě nenašla. Dutina byla následně zakryta stříškou, aby se zamezilo zatékání vody do kmene. V koruně je několik trsů jmelí, jinak je v dobrém stavu.

↑ 23 m ○ 6,83 m GPS: 49°52'40.8"N 18°11'46.1"E k.ú.: Hlučín

↑ 26 m

○ 6 m

GPS: 49°59'22.6"N 17°16'31.4"E

k.ú.: Nová Ves u Rýmařova

7

Maďal v Nové Vsi u Rýmařova

(*Aesculus hippocastanum*)

Tento jírovec maďal byl vyhlášen památným stromem v roce 1998. Roste ve svahu vlevo za Moravickým potokem. Jeho stáří se odhaduje na 300 – 350 let. Kmen se od 1,5 m dělí do tří kosterních větví, které jsou zajištěny bezpečnostní vazbou. Má široké kořenové náběhy a mohutnou zaoblenou korunu. Je nejmohutnější mezi památnými jírovci a patří mezi nejstarší jedince tohoto druhu v České republice. Byl dosud málo napadán klíněnou jírovcovou, která již více

let poškozuje listy jírovců. Larvy klíněnky vyžírají listové pletivo zevnitř (jde o tzv. minování). Při silném napadení listy předčasně usychají a opadávají již v průběhu léta. Často se stává, že takto postiženým stromům vyraší na podzim listy znovu, někdy dochází i k omezenému kvetení. Napadení klíněnkou by nemělo jírovce zcela zahubit, ale oslabuje je. K uschnutí stromů došlo jen v případech, kdy byl strom poškozen ještě dalšími činiteli.

10m

4,05m

GPS: 49°35'26.8"N 18°1'21"E

k.ú.: Žilina u Nového Jičína

8

Tisíciletý tis

(*Taxus baccata*)

Tento tis najdeme v soukromé zahradě u sklípku vedle rodinného domu pana Ludvíka Pavelky na hlavním průtahu obcí ul. Beskydská čp. 161. Jde o čtvrtý nejmohtnější tis v České republice a největší v kraji. Jeho ochrana byla vyhlášena v roce 1972. Obvod kmene 405 cm je vzhledem k pomalému růstu tohoto druhu dřeviny opravdu unikátní, proto se mu také říká Tisíciletý tis. Údaj o stáří je zřejmě přehnaný, skutečné stáří bude asi okolo 400–500 let. Při revizi v roce 1991 byl jeho zdravotní stav popsán jako velmi špatný a strom považován za odumírající. V té době mu uschnul vrchol a dole se začala vytvářet sekundární koruna. V současné době vytvořil mohutný

obrost kmene novou korunu, proto je kmen málo zřetelný. Po ořezu suchého vrcholu se shora otevřela mohutná centrální dutina. Odborné ošetření spočívalo v ořezu prosychajících větví, svázání koruny a vyčištění a zastřešení dutiny.

Jeho stav byl ohrožen provozem těžkých mechanismů na obslužné komunikaci v jeho ochranném pásmu kvůli výstavbě nových rodinných domů. Díky vstřícnému postoji zainteresovaných úřadů se podařilo usměrnit provoz tak, aby strom byl co nejméně ohrožován a pro plánované stavby byla vybudována příjezdová komunikace z jiné strany mimo ochranné pásmo památného stromu.

Bratrská lípa ve Velké Štáhli, strom č. 11

Památné stromy s historií

Historie vztahující se k památným stromům není vždy známa, i když by si to všechny zasloužily i s ohledem na název památné. Skutečně podložených údajů je málo, spíše jde o pověsti. V této kapitole je uvedeno několik zajímavých příkladů.

↑ 25m   ○ 9,55m   GPS: 50°14'33"N 17°28'16.9"E   k.ú. Janov u Krnova

9

Janovská lípa

(*Tilia platyphyllos*)

Jde o druhou největší památnou lípu velkolistou na Bruntálsku i v Moravskoslezském kraji. Má vztah k historii obce, patrně byla vysazena při jejím založení cca před 500 lety. V 80. letech byla navržena k vyhlášení, ale vyhlášovacím řízením se protáhlo a strom málem uschl. Proto byl z návrhu vyřazen a jako by se to dozvěděl, znovu se zazelenal a nakonec byl v roce 1993 vyhlášen jako památný. Starobylost lípy a estetické působení

umocňují boulovité útvary na kmeni. V současné době z těchto útvarů vyrůstají výmladky, takže kmen je málo zřetelný. Lípa byla ošetřena ořezem suchých větví, stažením koruny, zastřešením centrální dutiny a podepřením vodorovné větve. Na úpravu jejího okolí byl zpracován návrh počítající s vybudováním dřevěného přístřešku s posezením. Návrh však nebyl z důvodu nedostatku finančních prostředků realizován.

10 Komenského lípa v Rýmařově (*Tilia platyphyllos*)

Lípa velkolistá roste u cesty mezi náměstím a kulturním domem v Rýmařově v okrese Bruntál. Název dostala podle údajného roku výsadby 1592, kdy se narodil Jan Ámos Komenský. Dle tabule umístěné u tohoto stromu ji zasadil krejčovský tovaryš Jan Berger.

Koruna je prořídlá a prosychá od vrcholu. Kmen je krátký rovný a podsaditý. V několika místech mezi kořenovými náběhy byly zjištěny plodnice dřevokazné houby dřevomoru kořenového (*Ustulina deusta*) jinak také nazývaného spálenka skořepatá podle černých šupinkovitých plodnic připomínajících opálené dřevo. Vyskytuje se u země a je velmi nenápadná. Napadá kořeny a báze kmenů. V pozdějším stádiu se projevuje oslabením vitality stromu, ale oslabuje zejména jeho stabilitu. Z bezpečnostních důvodů bylo proto navrženo snížení výšky stromu.

↑ 18m   ○ 5,45m   GPS: 49°55'52.9"N 17°16'25.9"E

k.ú.: Rýmařov

↑ 29m   ○ 7,5m   GPS: 49°55'56.2"N 17°21'8.7"E   k.ú.: Velká Štáhle

11

Bratrská lípa ve Velké Štáhli

(*Tilia platyphyllos*)

Památná lípa roste na začátku obce Velká Štáhle v okrese Bruntál vpravo ve směru od Rýmařova v blízkosti autobusové zastávky na okraji břehového porostu řeky Moravice. Mohutný kmen je poškozen vnitřními hnilobami. Je rozdvojen a část blíže k silnici měla odlomený vrchol, který je nyní nahrazen sekundárními větvemi. Dutiny na kmeni jsou zakryty stříškami. Dříve byl kmen stáhnut ocelovými obručemi. V roce 2001 bylo provedeno komplexní

ošetření stromu ořezem suchých větví a pahýlů, vyčištěním a zastřešením dutin a založením vrтанého vázání pomocí ocelových táhel. Před poškozením je kmen chráněn oplůtkem z dřevěných latí. Dle tabule z roku 2007 umístěné obecním úřadem ji zasadili čeští bratři v letech 1620 až 1720, kteří po bitvě na Bílé hoře opouštěli vlast kvůli pronásledování jezuity a v místech svého odpočinku sázeli lípy jako symbol české vlasti.

Tři buky v Kopřivnici

(*Fagus sylvatica*)

Památné buky rostou v lesním porostu jiho-východně od města Kopřivnice na svazích vrchu Pískovna v okolí Raškova kamene a v blízkosti zříceniny hradu Šostýn. Území je součástí přírodního parku Podbeskydí. Vede zde žlutá turistická značka a Lašská naučná stezka.

Tyto stromy nevynikají svým habitem nebo krajinářským působením. Jde o mohutné stromy v lesním porostu. "Ondrášův buk" s výškou 43 m patří mezi nejvyšší památné stromy v Moravskoslezském kraji. Buky jsou označeny dřevěnými elipsovítymi tabulemi s názvy, které vznikly ve 30. letech 20. století z iniciativy Klubu českých turistů.

"Buk černých myslivců" byl pojmenován podle stejnojmenné knihy Růženy Svobodové. Kniha vypráví příběhy olomouckého kardinála Fürstenberka o černých myslivcích.

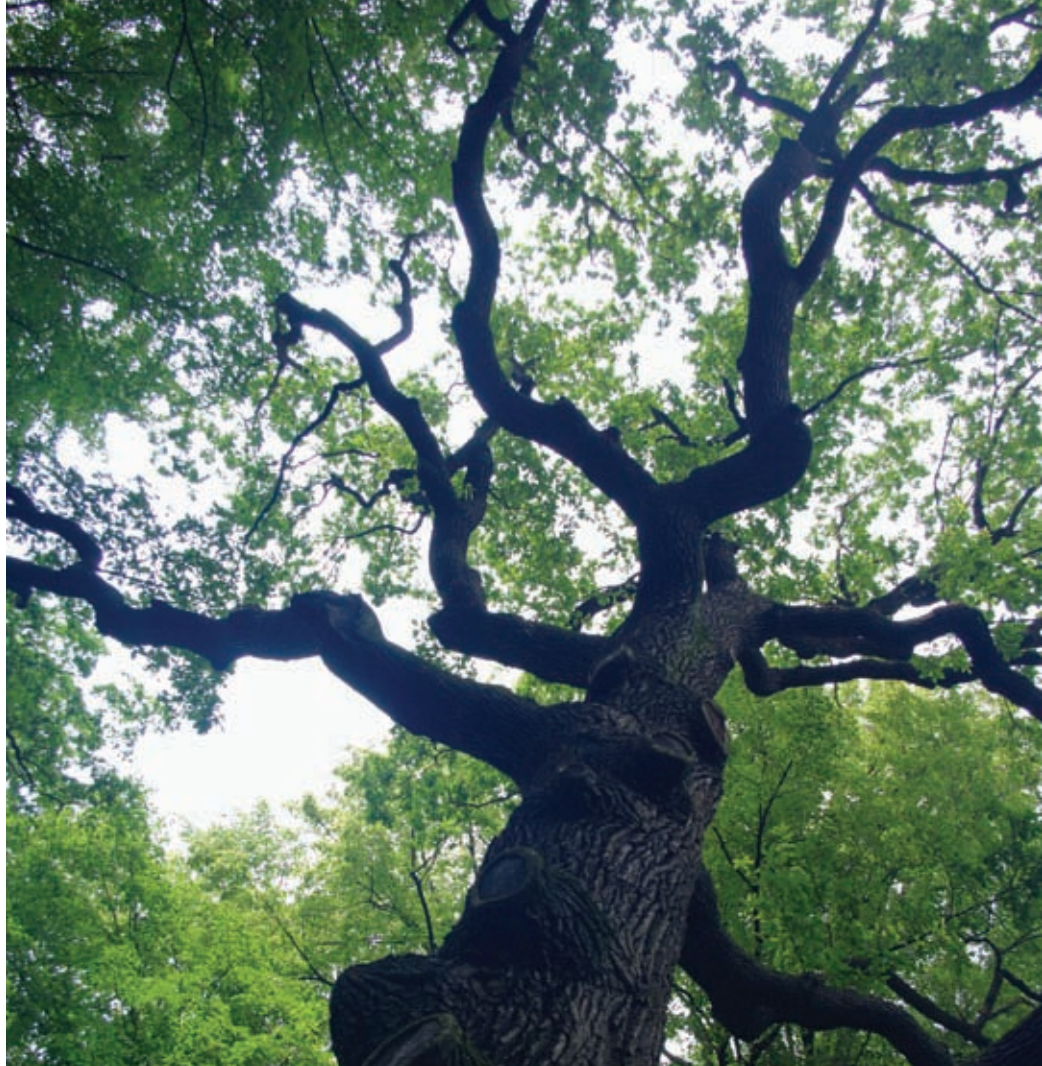
"Ondrášův buk" je nazván podle zbojníka Ondráše, který v těchto lesích pobýval.

"Raškův buk" nese jméno kopřivnického zemana, jemuž les patřil. Přesto, že tyto stromy nemají rekordní obvody kmenů, jsou zajímavé svými názvy a památným místem, na kterém rostou.

↑ 43 m ○ 2,65m, 3,08m, 3,6m GPS: 49°35'3.6"N 18°9'47.3"E

k.ú.: Kopřivnice

↑ 25m   ○ 4,07m   GPS: 49°39'57.5"N 18°6'19"E   k. ú.: Sedlnice

13

Eichendorffův dub v Sedlnici

(*Quercus robur*)

Věkovitý dub roste na okraji lesa u železničního přejezdu za obcí Sedlnice v okrese Nový Jičín. V 19. století pod ním býval prostý stůl a lavice, odkud byl výhled do oderské nivy. Vesničané strom tehdy nazvali Josefův dub podle německého romantického básníka Josefa Eichendorffa, který v Sedlnici trávil část svého života. Žil v letech 1788 - 1857 a s oblibou chodil na procházku po ní cestou k dubu. Stáří stromu je odhadováno

na 250 let. Mnoho let byla na dubu umístěna tabulka s básnickými verši. Nyní je strom obklopen mladším lesem, spodní větve mu uschly, takže kmen je vysoko vyvětvený. Je ošetřen ořezem a ošetřením ran na kmeni. Po ořezu spodních větví velkých průměrů jsou na kmeni velké rány s hojivým pletivem. Z toho lze usuzovat na poměrně dobrou vitalitu stromu.

↑ 19 m, 21 m   ○ 6,49 m, 5,93 m   GPS: 49°48'14.3"N 17°34'12.5"E   k.ú.: Guntramovice

14

Guntramovické duby

(*Quercus robur*)

Malebné duby rostou u modře značené turistické trasy z Podlesí přes Červenou horu a Dolní Guntramovice na rozcestí Bučina. Jde o poslední dva stromy z původní dubové aleje vedoucí k bývalé obci Miltschendorf (Miličín), která zanikla spolu s nedalekým hradem Wildsteinem v období husitských válek. Mohutnější z dubů roste v rohu obdělávaného pole a okouzlí svým podsaditým habitem s širokou deštníkovitou korunou. Jednou větví se téměř opírá o zem a jeho vzezření je starobylé, jako by se jednalo o prastaré exempláře dubů rostoucích v anglické krajině. Zploštěný kmen umocňuje dojem mohutnosti

při pohledu z polní cesty. Počítáním letokruhů sousedního pokáceného dubu, který uschl, bylo zjištěno, že se jedná o věk okolo 400 let. Druhý dub roste výše ve svahu. Jeho habitus je zcela jiný, kmen se rozděluje do tří hlavních větví a koruna je spíše kulovitá. Dle pověsti se zde zastavilo v roce 1758 vojsko pod vedením generála Laudona. Poradu konanou pod tímto stromem vyslechl tajný zvěd ukrytý v koruně hustého dubu, ale již nestačil varovat Prusy obléhající Olomouc. Laudonovi se podařilo přepadnout čelo pruské kolony přímo u Guntramovic a tento boj předznamenal definitivní porážku Prusů.

Zlatá lípa v Guntramovicích

(*Tilia cordata*)

Lípa roste na mezi v blízkosti polní cesty ne-daleko železného kříže na odbočce modré turistické značky pod Červenou horou. Jde o exemplář s bizarně utvářenou pravidelnou korunou, která vznikla častým ulamováním větví v extrémních větrných podmínkách. Koruna je hustá kompaktní a zaoblená tvořená pokroucenými větvemi. Byly zde suché větve a pahýly, na rovném a průběžném kmeni jsou dutiny vzniklé v místech nezhojených ran po odlomených větvích. V dutinách hnízdí sovy.

V blízkosti stromu jsou jámy po hledačích pokladů. Historie Zlaté lípy se vztahuje k období pruských válek a generálu Laudonovi. Pruský král Bedřich II. obléhal roku 1758 Olomouc. Když v jeho ležení docházely potraviny a střelivo, nechal je přivézt asi 5 000 vozy, které doprovázelo 10 000 vojáků. Úkolem rakouského generála Laudona a Siskowitze bylo toto vojsko zajmout a vozy se zbožím zkonfiskovat. 28. června zaútočil Laudon na Prusy u Guntramovic a v koloně zavládl

takový zmatek, že celý 29. červen se kolona dávala do pořádku. Když se 30. června vojsko s vozy dalo opět do pohybu, napadl je Laudon z jedné strany a Siskowitz z druhé. Takže Prusům nezbylo nic jiného, než se stáhnout zpět do Opavy, avšak Rakušané ukořistili 4 000 vozů a 6 kanónů. Z ukořistěných peněz poslal Laudon údajně milion tolarů do Vídně. Bedřich II. po válečné poradě 1. července od-táhl od Olomouce a vrátil se svým vojskem do Pruska.

Na místě bojů stojí od roku 1858 železný kříž. Vypravuje se, že ve zmatku v bojích se podařilo některým vozkům ukrást z vozu, na kterém byla naložena pokladna, soudky se zlatem a zakopat je v okolí. Tito lidé pravděpodobně zahynuli v boji. Ještě dlouho pak při orání nebo kopání lidé nacházeli zlaté mince a jistě mnohý z místních lidí vděčí za svůj blahobyt právě těmto nálezům. A protože nejvíce zlata bylo vykopáno v okolí staré lípy na Červeném kopci, říká se jí „Zlatá lípa“.

↑ 13 m

○ 3,6 m

GPS: 49°46'36.9"N 17°31'51.1"E

k.ú.: Guntramovice

↑ 27m   ○ 4,86m   GPS: 49°39'21.8"N 17°55'45.7"E   k.ú.: Suchdol nad Odrou

16 Červenolistý buk v Suchdole nad Odrou (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea')

Červenolistý buk rostoucí u kostela v Suchdole nad Odrou je největší svým obvodem kmene ze všech památných červenolistých buků v kraji. Kde se vzal v Suchdole nad Odrou? Zahrada sousedící s katolickým hřbitovem, bývala odpradávná jednou ze dvou zahrad rychtářových. Tam stával také do r. 1945 zděný obytný dvoupodlažní altán z dob, kdy byl v úřadě posledního rychtáře Heinrich Teltschik v letech 1825 - 1849. Byl také poslancem vídeňského a později památného kroměřížského sněmu r. 1848. Tato část zahrady sloužila k rekreačním účelům rychtářství. Červenolistý buk spolu

se sloupovitým dubem, pěti tisí a staletými lípami jsou pozůstatkem bohatství rozpadající se rychty, stojící opodál. Můžeme jej nazývat Teltschikův buk, protože ti rychtářství drželi od r. 1605. Jeho vysazení má patrně spojitost s událostmi staršími, s vysazováním stejných exemplářů v zámecké zahradě v Kuníně po vybudování zámku a později fary v Suchdole věhlasným vídeňským architektem J. L. Hildebrandtem. Velké množství dochovaných písemností, které městečko Suchdol vlastní, snad jednou dovolí nahlédnout hlouběji do minulosti tohoto velikána.

Červenolistý buk ve Frýdku-Místku

Památné stromy u veřejných budov

Jako doprovod významných veřejných budov byly vysazovány zejména exotické dřeviny, aby byla zdůrazněna jedinečnost a význam domu. Nemuselo jít vždy o exotickou dřevinu, ale byla vybírána pečlivě kvalitní vzrostlá sazenice a vysazena tak, aby měla možnost rozvinout svou korunu a setrvat dlouhodobě na určeném stanovišti.

↑ 20m

○ 3,8m

GPS: 49°48'32.1"N 18°14'19.9"E

k.ú.: Zábřeh nad Odrou

17 Kaštanovník u školy v Zábřehu nad Odrou (*Castanea sativa*)

Tato u nás nepůvodní dřevina pocházející z jižní Evropy roste v zahradě před Základní školou na Hulvácké ulici v Ostravě-Zábřehu. Jde o pravý kaštanovník setý s jedlými plody. Strom je v dobrém zdravotním stavu,

kvete a plodí. Ve výšce cca 1,5 m nad zemí se jeho kmen dělí do 3 hlavních větví. Koruna je mírně asymetrická 16 m široká, mírně prosychá.

Javor u Domu dětí a mládeže v Hlučíně

(*Acer platanoides*)

Přesto, že jde o naši domácí dřevinu, jako s památným stromem se s mléčem setkáváme spíše výjimečně. Asi je to dáno jeho kratší životností okolo 150 – 200 let ve srovnání s dlouhověkými dřevinami jako jsou například duby nebo lípy, které se mohou dožít stáří 500 – 1000 let.

Jde o mohutný soliterně rostoucí strom na rohu zahrady vlevo od vstupu do Domu dětí a mládeže vedle katolického kostela v Hlučíně. Kmen je vysoký u země silně rozšířený v mohutné částečně nad zem nadzvednuté kořeny. Má zaoblenou, téměř kulovitou korunu.

V roce 2003 bylo provedeno jeho ošetření překrytím tří dutin na kmeni a větvích. V koruně se vyskytují suché i odlomené zaklíněné větve, které je nutno odstranit kvůli zajištění bezpečnosti.

↑ 26 m

3,35 m

GPS: 49°53'45.1"N 18°11'7.8"E

k.ú.: Hlučín

↑ 23 m

2,45 m

GPS: 49°49'50.7"N 18°18'1.2"E

k.ú.: Slezská Ostrava

19 Jinan u Slezskoostravského hradu

(Ginkgo biloba)

Tento exotický strom roste vpravo při vstupu do areálu hradu. Jeho kmen je rozdvojen, proto je koruna svázaná. Jde o exotickou

dřevinu, která zvyšuje význam areálu obnoveného hradu.

↑ 21,5 m   ○ 3,22 m   GPS: 49°40'22.2"N 18°20'40.5"E   k.ú.: Místek

20 Jasan u mateřské školky v Místku

(*Fraxinus excelsior*)

Roste u plotu před zahradou Mateřské školky na ul. Svatopluka Čecha u bývalé restaurace Ještěr ve Frýdku-Místku. V roce 2000

byl ošetřen ořezem suchých větví a pahýlů po zlomech a svázán bezpečnostními pásy Cobra, aby nedošlo k rozlomení koruny.

↑ 11,5m   ○ 2,23m   GPS: 49°31'11.3"N 18°20'7.1"E   k.ú.: Čeladná

21 Tis u Dětského domova v Čeladné (*Taxus baccata*)

Tento exemplář tisů roste v travnaté ploše na nádvoří mezi budovami dětského domova. Za budovou je porost listnatých stromů, ve kterém se nacházejí semenáčky tisů.

V současné době je v přírodě zachováno velmi málo lokalit původního výskytu tisů červeného, proto je zařazen mezi chráněné rostliny v kategorii silně ohrožený.

Buk v Andělské Hoře, strom č. 24

Památné stromy na náměstích a významných prostranstvích

Pokud na náměstí nebo jiném významném prostranství na výstavišti, na hřišti, v přednádražním prostoru nebo i na parkovišti roste památný strom, zvyšuje to atraktivitu a jedinečnost prostředí. Takový strom se nedá postavit jako dům za 1 rok, ale aby dorostl do kategorie památný strom, trvá desítky a většinou i stovky let. Takové hodnoty a stáří je potřeba si vážit, protože jen málo stromům se podaří přežít staletí.

↑ 15,5m   ○ 2,75m   GPS: 49°48'53.2"N 18°16'2.4"E   k.ú.: Vítkovice

22

Jerlín japonský ve Vítkovicích

(*Sophora japonica*)

Tato exotická dřevina je součástí úprav náměstí Míru ve Vítkovicích, které je tvořeno dlážděným prostranstvím před vstupem do kostela se zelenými ostrůvky zeleně a kašnou. Dle stáří kostela sv. Petra a Pavla, který byl vysvěcen 10. října 1886, lze usuzovat na stáří jerlínu okolo 120 let. Tento druh je v Ostravě i celém kraji málo obvyklý, teprve v nedávné době se více rozšířil a to výsadbami před ostravskou radnicí na Prokešově náměstí a také na nově

upraveném Masarykově náměstí. Ve starším věku je koruna stromu tvořena malebně pokroucenými větvemi. Bohužel rekonstrukce dlažeb, vozovky i rušení tramvajové trati v ochranném pásmu památného stromu patrně následně způsobily prosychání vrcholu, proto byl proveden zdravotní řez s částečnou redukcí koruny. Nyní dochází k obrůstání zachovaných větví tvořících kostru stromu.

↑ 25 m

○ 3,52 m

GPS: 49°51'22.2"N 18°32'25.5"E

k.ú.: Karviná-Město

23

Dub u Trefy

(*Quercus robur*)

Památný dub roste v Karviné na parkovišti vedle obchodního domu Prior. Při průjezdu městem po hlavní silnici jej nelze přehlédnout. Roste v zaasfaltované ploše parkoviště. Již v době vyhlášení zvýšené ochrany zde bylo vybudováno parkoviště u obchodního domu, které strom respektovalo a v blízkosti kmene ponechalo původní terén. Ve vzdálenosti 3,6 m od kmene je betonová opěrná zídka výšky okolo 80 cm se zábradlím. Terén

s parkovištěm je zvýšený. Došlo k ořezu spodních větví dubu, které v současné době již znovu dorostly a vytvářejí kompaktní zaoblenou korunu. Kmen stromu je rovný bez narušení, v cca 6 m se rozdvojuje. Koruna je zaoblená a vyvážená. V době vyhlášení měl obvod kmene 305 cm a výšku 22,5 m. Stále přirůstá, což svědčí o jeho dobré vitalitě i přes ztížené podmínky. V současné době je ohrožen stavbou obchodního centra.

24

Buk v Andělské Hoře

(*Fagus sylvatica* 'Atropunicea')

Tento červenolistý exemplář buku stojí uprostřed pravidelné sadovnické úpravy parku na náměstí v Andělské Hoře vedle hotelu Anděl. Před rokem zde proběhla rekonstrukce parku, která spočívala v předláždění chodníků, umístění laviček a odpadkových košů, seřezání dřívě redukovaných dřevin na obvodu náměstí na hlavu a dosadbách nových stromů. Přesto, že ořez „na hlavu” nebo také „na babku” je dnes nepopulárním opatřením, u dřevin tak dřívě

upravovaných, je přípustný. Těsně po ořezu působí stromy tristně, ale po krátké době zase obrostou. Tento řez je nepřipustný u zdravých a dřívě tímto způsobem neořezávaných vzrostlých stromů. To je považováno za poškození dřevin. Po redukci korun lip více vynikla mohutnost a krása tohoto buku. V roce 2001 byl ošetřen ořezem suchých větví a zastřešením hlavního úžlabí.

↑ 25 m

○ 5,45 m

GPS: 49°49'59.5"N 18°17'32.6"E

k.ú.: Moravská Ostrava

25

Platan na Černé louce v Ostravě

(Platanus × hispanica)

Platan před hlavním výstavním pavilónem na Černé louce má největší obvod kmene ze všech ostravských platanů a zároveň je třetím stromem s největším obvodem mezi památnými stromy v Ostravě. Dostatečný volný prostor kolem stromu mu umožnil

rozvoj mohutné korony, která dosahuje šířky 26 m. Tato dřevina roste rychle a dobře snáší městské prostředí. Ve srovnání s ostatními mohutnými stromy jiných druhů je tento strom mnohem mladší.

Zlatá lípa v Guntramovicích, strom č. 15

Uhlířský vrch v Bruntále

Památné stromy u sakrálních památek

Nedílnou součástí většiny sakrálních staveb ať se jedná o sochy svatých, kříže, kapličky, křížové cesty nebo kostely a kláštery je téměř vždy strom, skupina stromů nebo alej, která vede poutníka ke vstupu a pomáhá dotvořit posvátnou atmosféru místa. Možná je to pozůstatek pohanských zvyků, kdy byly uctívány posvátné háje. V následujícím výčtu jsou vybrány různé příklady takových památných stromů.

25m

6,45m

GPS: 49°58'22.4"N 17°19'32.4"E

k.ú.: Dolní Moravice

26 Lípa u sv. Immaculaty v Dolní Moravici

(*Tilia platyphyllos*)

Vedle sochy sv. Immaculaty z roku 1764 roste mohutná lípa velkolistá. Její stáří je odhadováno na 250 let. Tento mohutný strom byl v minulosti pravděpodobně seřezán „na hlavu“. Vytvořil se habitus s krátkým tlustým kmenem a korunou tvořenou mnoha kosterními větvemi vyrůstajícími z jednoho

místa. V roce 1999 bylo provedeno celkové ošetření stromu s ořezem suchých a poškozených větví, vyčištění a zastřešení dutin, odstranění výmladků na kmeni a kořenových náběžích a výřez náletů pod korunou. Strom byl označen a doplněn informační tabulí s textem a popisem stromu.

↑ 18 m, 21 m, 24,5 m   ○ 6,25 m, 5,05 m, 4,1 m   GPS: 49°37'20.5"N 18°28'1.2"E   k.ú.: Raškovice

27

Duby u kapličky v Raškovicích

(*Quercus robur*)

U kapličky sv. Jana Křtitele z roku 1790 stojí tři mohutné duby. Rostou přímo u silnice v zatáčce téměř naproti obecnímu úřadu. Dva stromy s mohutnějšími kmeny mají koruny prosychající, dub s menším obvodem je v podstatně lepším stavu. Stromy se

účastnily ankety Strom roku pořádané Nadací Partnerství, ale nepostoupily do finále. Byly ošetřeny v roce 1998 a následně v roce 2009 kvůli prosychání konců větví. Vzdálenější dub vpravo od kapličky je napaden pštřenem dubovým a je nejvíce proslhlý.

↑ 28m   ○ 2,4m   GPS: 49°43'8"N 17°44'1.4"E   k.ú.: Spálov

28

Lípa u Panny Marie ve Spálově

(*Tilia cordata*)

Strom, který dosud nebyl vyhlášen jako památný, roste vlevo od vstupu do malé jeskyňky se sochou Panny Marie. Kořenový prostor lípy je ohraničen kamennou opěrnou zídou lemující schodiště. Kmen se spirálovitě vine podél skalní stěny vzhůru za světlem. Obvod kmene této lípy sice není rekordní, ale její štíhlost a výška umocňuje posvátnost místa. Poutní místo Skála Panny Marie (Mariastein) leží v překrásném, hlubokém a lesními stráněmi obklopeném údolí v severní části obce Spálov. Skála se nachází v těsné blízkosti řeky Odry, která zde

tvorí starou zemskou hranici mezi Moravou a Slezskem. O počátku poutního místa se dochovala pověst o uzdraveném vojákovvi. Ke konci třicetileté války v době švédských válek (1642 až 1648) byl podle pověsti ve zdejší skalní jeskyni vodou z jejího pramene zázračně uzdraven a zachráněn před smrtí raněný a vysílený voják, a to na přímluvu Panny Marie, která se mu zde zjevila po jeho vroucích modlitbách. Zpráva o zázračném uzdravení vojáka se roznesla brzy ze Spálova po celém okolí a od té doby se zde lidé přicházejí modlit za uzdravení.

↑ 24 m, 24 m

2,9 m, 2,7 m

GPS: 49°42'55.3"N 17°54'12.7"E

k.ú.: Fulnek

29

Lípy před klášteřem ve Fulneku

(*Tilia cordata*, *Tilia platyphyllos*)

Dvě památné lípy rostou u cesty pod schodištěm vedoucím ke vstupu do kostela sv. Josefa. Vlevo je lípa malolistá, vpravo lípa velkolistá. Lípy byly ošetřeny v roce 2001 ořezem suchých větví a pahýlů a zatřením nových i starých řezných ran. Lípa vlevo byla zajištěna bezpečnostním vázáním. Při opravě kostela v roce 2006 došlo k šetrnému ořezu větví, aby při manipulaci s lešením nedošlo k jejich poškození. Na kostel navazuje areál kapucínského klášteřa, který na návrší za Husím potokem vytváří významnou dominantu jako protiváhu zámeckému areálu na protějším kopci. Kapucínský klášteř byl

založen Janem Bruntálským z Vrba roku 1668. Kostel svatého Josefa byl vybudován v letech 1674-1683. V roce 1676 a 1695 byl celý areál klášteřa poškozen při rozsáhlých požárech města. Škody na objektech byly následně odstraněny a i v průběhu 18. století docházelo k dalším stavebním úpravám. Klášteř byl zrušen v roce 1950, poté zůstaly objekty bez využití a komplex areálu chátral. V roce 2006 byla dokončena rekonstrukce kostela sv. Josefa, který v současné době slouží ke kulturně-společenským akcím. Klášteřní konvent je zakonzervován a hledá se možnost jeho využití.

↑ 26 m, 26 m   ○ 4,5 m, 4,1 m   GPS: 49°30'1.4"N 18°44'32.6"E   k.ú.: Mosty u Jablunkova

30

Lípy v Mostech u Jablunkova

(*Tilia platyphyllos*)

Poblíž kapličky sv. Petra a Pavla na Mosteckých Šancích v okrese Frýdek-Místek stojí kamenný kříž, pod kterým jsou údajně pohřbeni turečtí vojáci. Místní obyvatelé říkají, že kříž stojí na místě starého hřbitova, na základech márnice. Doba umístění kříže není známa. Vysazování stromů poblíž křížů a kapliček nebylo nikdy náhodné. Stromy byly chápány v minulosti jako

symbol života, který se neustále obnovuje. Počet stromů byl také magický. Sázely se různé druhy stromů - akáty, javory, kaštany, avšak nejčastěji lípy, protože se věřilo, že do nich nikdy neudeří blesk a lipové lýko nepřetrhne žádná nečistá síla. Stromy byly ošetřeny v roce 2002 ořezem suchých větví a pahýlů a odstraněním výmladků z kmene.

Jasan v Bruzovicích

Památné stromy u starých statků

V minulosti bylo zvykem v blízkosti domů vysazovat stromy. Chránily dům před přílišným osluněním, před větrem i údery blesku. Pokud blesk zasáhl strom, bylo to menší zlo i pokud poškodil střechu, než by vyhořel dřevěný dům. Dále také stromy svými kořeny odčerpávaly vodu z podloží a dům pak netrpěl podmočením. Dnes se od této praxe již ustoupilo a na stromy je pohlíženo jako na nebezpečný prvek ohrožující dům pádem větví nebo narušováním základů.

↑ 28 m

○ 3,6 m, 4,18 m

GPS: 49°53'51.3"N 18°29'24.7"E

k.ú.: Závada nad Olší

31

Popiolkovy stromy

V zahradě domu č. p. 3 v Závadě nad Olší, který byl v minulém století hostincem, rostly čtyři památné stromy stáří okolo 300 let. Před domem to byl jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*) s obvodem kmene 474 cm a výškou 26 m. V roce 2008 došlo k jeho rozlomení a vykácení. Za domem roste lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*) větvená těsně nad zemí do tří kmenů. Dva kmeny se postupně zlomily a třetí byl seřezán kvůli narušené stabilitě stromu. Obrůstající torzo je způsobem uchování původní mohutné lípy. Původní obvod kmene nad 8 m se vylomením kmenů zmenšil na 715 cm. Výška 34 m se seřezáním výrazně snížila, ale s narůstáním nových větví

se každoročně zvětšuje. Údajně pod ní tábořil polský kníže Sobieski, když táhl z bojů proti Turkům od Vídně. Na konci zahrady rostou dva krásné duby letní (*Quercus robur*) s obvody kmenů 360 a 480 cm a výškami 28 m. Dva z uvedených památných stromů: lípa a jasan v Závadě byly zařazeny do úkolu Záchrana genofondu památných stromů v Severomoravském regionu, který ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky zajišťuje Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví v Průhonících. Byly z nich odebrány rouby pro vypěstování sazenic zachovávajících genetické vlastnosti těchto veteránů.

32 Dziubkovy duby

(*Quercus robur*)

Na pozemcích náležejících k bývalému Dziubkovu statku v osadě Pardubice v Albrechticích u Českého Těšína rostou čtyři mohutné duby letní. Dva z nich rostou vpravo u vjezdu na pozemky, další ve dvoře a poslední na konci zahrady za domem.

Nový obytný dům byl postaven ve větší vzdálenosti od stromů, než byl původní, což je z hlediska stromů vítané i z toho důvodu, že dům není bezprostředně ohrožen stárnoucími duby. Jejich stav je průměrný. První strom vpravo za vraty má mezi kořenovými náběhy rozsáhlou dutinu a v minulosti byl zasažen bleskem. Došlo k uschnutí vrcholu a proto má nižší výšku. Strom č. 2 se zlomil v roce 1998 a spadl na odložený vrak auta pod jeho korunou. V současné době dochází k regeneraci jeho koruny, strom č. 3 roste v oploceném dvoře a mírně prosychá. V nejlepším stavu je dub č. 4. Stromy byly ošetřeny v roce 2006.

↑ 22 m, 7 m, 29 m, 27 m   ○ 5 m, 4,8 m, 5,7 m 3,65 m

GPS: 49°46'29.3"N 18°33'2.7"E k.ú.: Albrechtice u Čes. Těšína

↑ 28 m, 30 m, 29,5 m   ○ 4,12 m, 3,75 m, 2,85 m   GPS: 49°37'58.7"N 18°6'32.2"E   k.ú.: Příbor

33

Lípy u Mutinova statku

(*Tilia platyphyllos*)

Rodina Františka Mutiny přišla do Příbora v roce 1812 ze Žabně u Místku, kvůli osvobození od roboty, kdy na původním statku museli polovinu času věnovat práci pro vrchnost. Příbor bylo svobodné město, takže i když zde začínali v horších podmínkách a dřevěné budovy v roce 1889 vyhořely, postupně statek zase dobudovali. V roce 1904 vysadil František Mutina štěpnici s ovocnými stromy

a živý plot v hranici pozemku s lípami, jako ochranou před západními větry a potravu pro včely, které choval. Jedna z dříve vysazených lip se vyvrátila okolo roku 1910, kdy byl vykácen les, který předtím strom chránil. Tři mohutné lípy velkolisté byly v roce 1996 vyhlášeny za památné. Na nejmohutnější lípě je pár suchých větvíček průměru 2-3 cm, jinak jsou všechny lípy zdravé a vitální.

GPS: 49°53'44"N 18°27'30.3"E k.ú.: Dětmarovice

34

Stromy u Bendova statku

V Dětmarovicích v zahradě u domu č. p. 938 je vyhlášeno pět památných stromů tři lípy malolisté (*Tilia cordata*) a dva duby (*Quercus robur*). Poblíž stodoly roste dub s obvodem kmene 480 a výškou 26 m. Výše v zahradě se nachází dub s obvodem kmene 342 cm a výškou 20 m. Nad

ním rostou dvě lípy u kříže a další lípa v rohu zahrady u plotu. Obvody kmenů lip jsou 384, 342 a 294 cm. Při pálení listů v zahradě došlo v roce 2001 k ožehnutí spodních větví lip. Při kontrole v roce 2006 byl zjištěn výskyt jmelí v korunách.

19m

4,6m

GPS: 49°31'11.7"N 18°29'13.6"E

k.ú.: Krásná pod Lysou horou

35

Javor mléč Na Pasíčkách

(*Acer platanoides*)

Javor roste na svazích Lysé hory na lokalitě zvané „Na Pasíčkách“ nedaleko chalupy, s níž tvoří významnou krajinou dominantu. Tento mohutný strom představuje zcela jedinečné životní prostředí pro celou řadu dalších

organismů a vzhledem ke svému stáří je také nositelem původního genofondu.

V roce 2005 byl ošetřen ořezem suchých větví a pahýlů po zlomech a byly zakryty drobné dutiny.

Javor klen v Kamence, strom č. 39

Soliterní památné stromy v krajině

Soliterních stromů bylo v dřívější krajině dostatek. S kolektivizací zemědělství ale skoro všechny vymizely. V současnosti je vzácností objevit soliterní vzrostlý strom. Proto jsou vyhlášené solitéry obvykle s menšími obvody kmenů, zato mají krásně vyvinuté rozložené koruny. Někdy mívají kořeny a kořenové náběhy poškozovány kopyty dobytka, koruny trpí okusem nebo jsou poškozovány mechanizací. Pokud do takových poškození pronikne hniloba, dochází pak k rozlamování takových stromů, jak tomu bylo u habru ve Vělopolí, kde došlo k rozlomení kmene a následnému vývratu zbytku stromu.

15 m

3,11 m

GPS: 49°30'10.2"N 18°44'58"E

k.ú.: Mosty u Jablunkova

36

Klen v Mostech u Jablunkova

(*Acer pseudoplatanus*)

Jde o nádhernou solitérní dřevinu rostoucí na svažité louce blízko železničního tunelu v Mostech u Jablunkova. Přesto, že nemá příliš velký obvod kmene, vyniká krásnou hustou a rozložitou korunou. Je viditelný

z nové rychlostní komunikace vpravo ve svahu ve směru na Slovensko. Takových dřevin je v naší krajině zachováno málo, proto jsou tak ceněny.

↑ 18 m

○ 3,15 m

GPS: 50°11'49.4"N 17°22'52.7"E

k.ú.: Heřmanovice

37

Třešeň pod Holým vrchem

(*Cerasus avium*)

Tento památný strom vyniká v krajině zejména v době květu nebo podzimního červeného zbarvení listů. Roste na pastvině v prudkém svahu na území chráněné krajinné oblasti Jeseníky těsně u její hranice. Kmen třešně je před dobytkem ochráněn

plůtkem z dřevěných latí. Je zde umístěna informační tabule s popisem stromu. Dostatek volného prostoru umožnil vývoj široce rozložené koruny. Přes cestu naproti u staré chalupy se nachází památná lípa.

↑ 11 m

○ 2,67 m, 1,3 m

GPS: 50°12'46.3"N 17°35'6.1"E

k.ú.: Liptaň

38

Dub v Liptani

(*Quercus robur*)

Dub v poli s širokou deštníkovitou korunou upoutá vnímavého návštěvníka Osoblažského výběžku při cestě po silnici nebo úzkokolejně trati, v jejíž blízkosti roste. Je tvořen prakticky dvěma stromy prorůstajícími se a tvořícími jednu hustou

korunu. Šířka koruny je 19 m. Tento strom by měl být v nejbližší době vyhlášen jako památný. Bylo by vhodné zřídít ochranu jeho kmene a kořenových náběhů, kolem kterých ryjí divoká prasata.

↑ 21 m

○ 3,33 m

GPS: 49°44'42.6"N 17°47'16.4"E

k.ú.: Kamenka

39

Javor v Kamence

(Acer pseudoplatanus)

Roste v poli severozápadně od obce směrem k Vítkovu. V roce 1998 v rámci ošetření stromu, které spočívalo v odstranění posedu, ořezu suchých větví, odstranění plodnice dřevokazné houby a ošetření ran stromovým balzámem, byla instalována

dřevěná ohrada jako ochrana před dalším možným poškozením kořenů a větví při orání a sklizni plodin. Při dobré viditelnosti je z tohoto místa vidět vyhaslá sopka Velký Roudný na Bruntálsku, která je národní přírodní památkou.

↑↓ 20,5m

○ 3,6m

GPS: 49°46'55"N 18°32'10.2"E

k.ú.: Albrechtice u Českého Těšína

40

Albrechtický dub

(*Quercus robur*)

Jeho krásný pravidelný habitus s hustou zaoblenou korunou upoutá na mezi v kopcovitém terénu osady Pardubic v Albrechticích u Českého Těšína. Stejně jako předchozí stromy v krajině nedosahuje rekordního

obvodu kmene, ale přesto je krajinářsky hodnotnou solitérou i významným přírodním biotopem v zemědělsky obhospodařované krajině. Zásah bleskem poškodil jeho kmen a způsobil zaschnutí vrcholu.

↑ 14,5m

○ 4,79m

GPS: 49°58'41.8"N 17°25'49.3"E

k.ú.: Bruntál - Město

41

Dub v Bruntále

(*Quercus robur*)

Tento strom se nachází v polích za městem vlevo od silnice Bruntál – Rýmařov. Jeho kmen je krátký a zavalitý, koruna hustá a skoro kulovitá. Jde o mohutnou solitéru v polích, která byla památným stromem vyhlášena teprve v roce 2004.

Kmen zakrývaly keře bezu, které byly při jeho ošetření v roce 2004 vyřezány a mohla tak vyniknout tloušťka jeho kmene. Dále byl proveden ořez jediné suché větve a odstranění posedu z jeho koruny.

↑ 7,5 m   ○ 1,69 m   GPS: 49°30'53.6"N 18°33'38.2"E   k.ú.: Morávka

42

Tis na Byčinci

(*Taxus baccata*)

Tento krásný jedinec roste na zastrčené enklávě Byčinec v obci Morávka v okrese Frýdek-Místek na území CHKO Beskydy. Jedná se o starší stromovitý tis, jehož věk se odhaduje na cca 250 let. Kmen se ve výšce 1,3 m větví na dvě hlavní větve. V současné době je louka, na které roste, využívána jako pastvina a strom je proti pasoucímu se dobytku chráněn nízkým oplocením. V Beskydech se s původními tisy setkáváme

velmi vzácně a to zejména u starých chalup a usedlostí a jen asi na 30 lokalitách. V samém sousedství stromu se nachází přírodní památka Byčinec, jejímž hlavním předmětem ochrany jsou ekosystémy horských krátkostébelných až středně vysokých květnatých luk, pastvin a svahových pramenišť s výskytem typických, ale i vzácných a zvláště chráněných rostlinných a živočišných druhů.

Buky na Hukvaldech, strom č. 44

Památné stromy v lesních porostech

I v lesním porostu se najdou výjimečné stromy. Lesníci si jich váží a registrují je jako genofundové dřeviny. Přesto, že to není příliš obvyklé, jsou památné stromy vyhlášovány i na lesních pozemcích. Tady bývají někdy kromě tabule se státním znakem i jiné tabule s jejich názvy nebo historií. Někdy bývají jejich kmeny chráněny oplůtkem, který je odlišuje od sousedních stromů.

↑ 41 m

3,45 m

GPS: 50°2'21.9"N 17°31'35.8"E

k.ú.: Nové Heřminovy

43

Král modřínů

(*Larix decidua*)

Severně od obce Nové Heřminovy se vypíná Ptačí vrch (574 m n. m.) a Jelení kopec (564 m n. m.), jejichž území o rozloze 17,5 hektarů byla v roce 1970 vyhlášena národní přírodní památkou Ptačí hora. Vyskytují se zde zbytky původních lesů Nízkého Jeseníku s takzvanými jesenickými modřínny, které slouží jako genová základna. Stáří těchto modřínů je odhadováno na více než

sto let, věk zdejšího "krále modřínů" je přibližně 220 let. Tento mohutný strom roste v porostu vpravo od lesní cesty ve směru od Nových Heřminov k národní přírodní památce. Jeho kmen je rovný, koruna redukována opakovaným odlomením vrcholu. Kolem kmene je dřevěná ohrádka, strom je opatřen informační tabulí.

↕ 25 - 30 m

○ 2,9 - 4,65 m

GPS: 49°37'9.7"N 18°13'45.7"E

k.ú.: Sklenov

44

Buky na Hukvaldech

(*Fagus sylvatica*)

V oboře pod hukvaldským hradem, jejíž část je přírodní památkou Hradní vrch Hukvaldy, je vyhlášeno sedm mohutných buků lesních jako památné stromy. Tyto buky kromě svých úctyhodných rozměrů vynikají mezi ostatními stromy krásou svých obnažených kořenových systémů. Rostou v prudkém svahu nad i pod zpevněnou lesní cestou. Zejména stromy nad cestou neuniknou pozornosti návštěvníků obory, kteří neodolají touze vyfotit se na tomto zajímavém propletenci. Neuvědomují si však, že mohou kořeny poškodit a proto jsou zde symboly zákazu vstupu. Kromě možného poškození borky zde napomáhají erozi půdy, která je na narušeném sešlapaném povrchu náchylnější ke spláchnutí. Některé kořeny jsou již částečně podemleté. Stromy

může poškodit i vyrývání písmen do tenké kůry buku a navíc zvětšující se vyrytá písmena nepůsobí esteticky.

Pro svou jedinečnost byly tyto stromy součástí seriálu o přírodě České republiky s názvem Živé srdce Evropy. V roce 2003 byl jeden z buků zařazen do ankety Strom roku 2003. V nominaci byla s ním spojovaná pověst o pokladu ukrytém v jeho kořenech a o jeho marném hledání. Tato pověst se však vztahuje k jinému stromu, k tak zvanému „Hrubému buku“, který rostl v oboře v místech, kde byla postavena později chata Hubertka. Strom byl pokácen v roce 1907, kdy už byl hodně zchátralý. Kolem něho bývaly lavičky pro odpočinek. Do těchto míst chodíval se svou společností i slavný hukvaldský rodák Leoš Janáček.

↑ 23 - 33 m ○ 2,75 - 3,37 m GPS: 49°47'13.6"N 18°35'18.2"E k.ú.: Chotěbuz

45

Buky na Hradisku

(*Fagus sylvatica*)

Tyto stromy rostou ve svažitém lesním porostu u středověkého Hradiska v Chotěbuzi u Českého Těšína. První fáze zdejšího osídlení byla pravěká a představuje období starší doby železné, druhá fáze osídlení spadá do období slovanského. V této době zde postupně vyrostlo mohutné hradisko, které sloužilo jako mocenské a hospodářské centrum. Toto slovanské Hradisko je významnou archeologickou lokalitou, na níž se již zhruba 20 let provádí archeologický

výzkum organizovaný Muzeem Těšínska. V roce 2001 bylo započato s budováním Archeoparku. Jeden z původně osmi navržených památných stromů byl v rámci archeologického průzkumu podkopán, proto nebyl vyhlášen. Rozhodně tato lokalita stojí za návštěvu i přesto, že památné buky v lesním porostu příliš nevynikají. Pro orientaci jsou očíslovány na kmenech. Jeden ze stromů byl poškozen bleskem a má zlomený vrchol.

↑ 44 m

○ 4,4 m

GPS: 50°5'1.7"N 17°19'20.7"E

k.ú.: Ludvíkov pod Pradědem

46

Jedle vévodkyně v Ludvíkově

(*Abies alba*)

Jedle roste na okraji lesního porostu vlevo u státní silnice Karlova Studánka - Ludvíkov. Odhadované staří je 180-230 let. Traduje se, že při svých cestách do Karlovy Studánky se zde zastavoval na krátký odpočinek arcivévoda Evžen, 58. velmistr řádu německých rytířů. Karlovu Studánku navštěvoval častěji v letech 1909 – 1913, kdy zde nechal stavět Lotrínský dům (dnešní Slezský dům). Této jedli bylo kolem sta let a vévoda údajně rozhodl o jejím zachování v době,

kdy se okolní lesy kácely. Jedle je o sto let starší než okolní lesní porost. Historicky je doloženo, že arcivévoda Evžen se mimo ochrany a rekonstrukce mnoha historických památek zasloužil významně i o výsadby a úpravy v lázeňském parku Karlovy Studánky a o rozšíření zámeckého parku v Bruntále. (Tyto aktivity mimo jiné zmiňuje ve svém pojednání o arcivévodovi Evženu Rakouském rovněž historik Bruntálského muzea Tomáš Niesner).

↑ 28 - 44 m   ○ 1,47 m - 4,1 m   GPS: 49°51'37.8"N 18°26'19.6"E   k.ú.: Poruba u Orlové

47

Skupina v lese Krajčok

V lese Krajčok v Porubě u Orlové bylo v roce 1993 vyhlášeno 12 nejmohutnějších listnatých dřevin jako památné stromy. Jde především o buky lesní (*Fagus sylvatica*) (8 ks), duby zimní (*Quercus petraea*) (2 ks), javor klen (*Acer pseudoplatanus*) (1 ks) a habr

obecný (*Carpinus betulus*) (1 ks). Buky mají rozměry obvodů kmenů od 290 do 410 cm, jejich výšky se pohybují od 32 do 44 m. Duby mají obvody 210 a 272 cm a výšky 28 a 35 m. Klen má obvod 290 cm a výšku 32 m, habr 147 cm a výšku 28 m.

↑ 32 m   ○ 4,64 m   GPS: 50°10'18"N 17°21'33.8"E   k.ú.: Heřmanovice

48

Buk u Drakova

(*Fagus sylvatica*)

Tento strom roste na území chráněné krajinné oblasti Jeseníky nedaleko lesní cesty v Heřmanovicích při náhonu na hamr, na okraji lesního porostu 313 A 09. Na pravém břehu v údolí Černé Opavy jsou nepatrné zbytky hradu Drakenburk. Výše na úbočí vrchu Orlík je zřícenina hradu Quinburk. Báze kmene je tvořena mohutnými hadovitými kořenovými náběhy, válcovitým

kmenem s podélnými vráskami a prohlubněmi. Do výšky kmene 2,5 m vyrůstá pouze několik menších bočních větví. Ve výšce 2,5 m nad zemí je několik pahýlů po zlomu silných větví. Větvenní úžlabí v několika patrech nad sebou jsou hluboká a vyrůstá v nich mokvající mech. Koruna je oválná a velmi hustě olistěná. Ve spodní části koruny se vyskytují jednotlivé suché větve.

Buky na Hukvaldech, strom č. 44

Třebovický park

Památné stromy v parcích

V historických parcích se dost často můžeme setkat s krásnými stromy, které vynikají svými obrovskými rozměry. Někdy jsou tyto stromy vyhlášovány jako památné. Není však účelem vyhlášovat každý velký strom v parku, často je jejich ochrana zajištěna již tím, že se jedná o ucelenou plochu zeleně, jindy jsou celé parky registrovány jako významné krajinné prvky nebo z hlediska památkového zákona jako nemovité kulturní památky. Kdo by očekával, že tady půjde o exotické dřeviny může být překvapen, že jde o naše domácí dřeviny, které ve většině parků vytvářejí jeho kostru. Jejich mohutnost může být dána tím, že jde o původní dřeviny, které v místě již rostly před založením parkové úpravy a tím získaly proti dosadbám zahradnických kultivarů určitý náskok.

Stromy v parku Boženy Němcové v Karviné

Park Boženy Němcové je nemovitou kulturní památkou. Jde o rozlehlý přírodně krajinářský park (33 ha). Součástí parku je Larishova konírna, skleníky, nově upravené dětské hřiště, zoo-koutek, letní kino, lesácká chata, rybářská bašta, rozlehlý rybník a další. Většina lip i dalších dřevin s měkkým

dřevem je v tomto parku silně napadena jmelím, protože zde převažují listnaté dřeviny, bývá i v zimě zelený. Nejvíce napadené stromy se postupně odstraňují. Stromy zde trpí vysokou hladinou spodní vody uměle zvyšovanou náhonem sloužícím blízké vodní elektrárně.

49

Jasan ztepilý v parku Boženy Němcové v Karviné

(*Fraxinus excelsior*)

Tento strom je solitérou v parku na okraji velké travnaté plochy u křižovatky parkových cest vpravo v hlavním průhledu při pohledu od zámku. Památný jasan s obvodem kmene 480 cm patří k největším stromům v parku. Jeho kmen je roztrojen, a proto je zajištěn bezpečnostní vazbou. Vyniká také svou výškou 36 m.

↑ 36 m ○ 4,8 m GPS: 49°51'3.8"N 18°32'25.5"E
k.ú.: Karviná-Město

50

Platan javorolistý v parku Boženy Němcové v Karviné

(*Platanus x hispanica*)

Tento platan rovněž patří mezi nejmohutnější dřeviny parku (obvod kmene 500 cm, výška 38 m). V blízkosti parku je vyhlášen památný dub letní u parkoviště obchodního domu Prior. Ve městě Karviná je dále vyhlášeno několik červenolistých buků. Jsou to mohutné solitéry v uzavřených zahradách a většinou nejsou přístupné veřejnosti.

↑ 38 m ○ 5 m k.ú.: Karviná-Město
GPS: 49°51'06.2"N 18°32'24.5"E

↑ 19 m

○ 3,3 m

GPS: 49°50'41.1"N 18°32'48"E k.ú.: Darkov

51

Červenolistý buk v Darkově

(*Fagus sylvatica* 'Atropunicea')

V blízkém lázeňském parku v Darkově je vyhlášen krásný červenolistý buk s obvodem kmene 330 cm a výškou 19 m. Je velmi

zajímavou solitérou v parku, jejíž větve sahají až k zemi. Rozdvojený kmen je zpevněn vodorovnou větví zarostlou do vedlejšího kmene.

Památné stromy v Třebovickém parku

V malém historickém parku uprostřed městského obvodu v Ostravě - Třebovicích roste mnoho vzácných druhů dřevin, které vynikají svou mohutností. Třebovický zámek vznikl v letech 1684 – 1697 na místě tvrze. Původní ovocná zahrada byla později přeměněna na park. Koncem 2. světové války byl zámek vážně poškozen a v roce 1958 stržen. Celkem je zde vyhlášeno pět památných stromů. V roce 1989 byly vyhlášeny čtyři stromy: jinan dvoulaločný, liliovník tulipánokvětý, stříhanolistý buk a platan javorolistý, v roce 1996 následoval jasan ztepilý. Největším z nich je jasan ztepilý, který je současně památným jasanem s největším obvodem kmene v kraji. Nejkrásnějším a dendrologicky nejzajímavějším druhem je stříhanolistý buk. V poslední době se stalo módou uspořádat svatbu v přírodě místo na úřadě nebo v kostele. To se děje i pod památnými stromy v Třebovickém parku konkrétně pod památným platanem.

↑ 25,5m ○ 4,85m GPS: 49°50'13.7"N 18°11'43.6"E k.ú.: Třebovice ve Slezsku

52

Třebovický buk

(*Fagus sylvatica* 'Asplenifolia')

Jde o další solitéru v parku, která kromě mohutných rozměrů, a nádherného splývavého habitu, má také překvapivý tvar a barvu listů. Kmen je zajímavě podélně žebrovitě zvrásněný s boulovitými výrůstky po odřezaných větvích. Větve převisají a sahají až k zemi. Díky jemně stříhaným listům trochu připomínajícím listy dubu je textura stromu jemnější než u běžných buků. Listy

mají na jaře purpurový nádech, což zvyšuje atraktivnost této dřeviny. Rušivě působí písmena vyrytá do hladké borky kmene. Růstem a tloušťnutím kmene se písmo zvětšuje a možná se časem stane nečitelným. Povrch kmene by mohl získat charakter rozbrázděné borky, která však pro buk není typická.

↑ 27 m

○ 2,95 m

GPS: 49°50'14.3"N 18°11'43.6"E

k.ú.: Třebovice ve Slezsku

53

Třebovický Jinan

(*Ginkgo biloba*)

Roste na konci parku vlevo. Jeho koruna je potlačena a úzká kvůli omezenému prostoru. Sousedí s památným stříhanolistým bukem, budovou restaurace Třebovická role a převislým zajímavě tvarovaným bukem. Mezi památným bukem a jinanem před

pár lety ještě rostl sloupovitý dub, který měl silně vyhnílý kmen, kvůli kterému byl vykácen. Jinan je nejnápadnější na podzim, kdy jeho koruna upoutá intenzivním žlutým zbarvením listů.

↑ 33,5m ○ 4,8m GPS: 49°50'12.7"N 18°11'41.9"E k.ú.: Třebovice ve Slezsku

54

Třebovický platan

(*Platanus × hispanica*)

Roste zhruba uprostřed parku mezi památným jasanem s kmenem obrostým břečťanem a památným liliovníkem. Svou rozložitou korunou zaujímá v parku největší objem. Jeho listy jsou světle zelené, zajímavě tvarované, na podzim žlutě vybarvené.

Koruna je od podzimu do jara ozdobena kulovitými plody zavěšenými na dlouhých stopkách. Borka je světlá odlupující se v tenkých plátech. Platan působí svěžím optimistickým dojmem, možná proto se pod ním konají svatby.

↑ 34 m

○ 3,6 m

GPS: 49°50'11.2"N 18°11'43.7"E

k.ú.: Třebovice ve Slezsku

55

Třebovický liliovník

(Lyriodendron tulipifera)

Tento exotický strom roste v centru parku vedle památného platanu. Nejkrásnější je v červnu v době květu, kdy se jeho koruna rozzáří žlutými, tulipánu podobnými květy.

Kvůli prosychání byl ošetřen ořezem suchých větví, zastřešením menších dutin na kosterních větvích a založením bezpečnostní vazby dvou kosterních větví, aby nedošlo k rozlomení koruny.

↑ 25,5m   ○ 3,65m   GPS: 49°47'30.2"N 17°58'48.5"E   k.ú.: Slatina u Bílovce

56 Javor v zámeckém parku ve Slatině (*Acer platanoides*)

Památný javor vyhlášený v roce 2005 roste vpravo od příjezdové cesty k zámku. Jeho kmen je mírně nakloněn od budovy za světlem. Je rozdělen do čtyř kosterních větví tvořících hustou korunu. V roce 2007 byl ošetřen ořezem suchých větví a svázáním koruny. Zámek s malým parkem se nachází v centru obce v místě původní tvrze z 15. století. V 18. století byl přestavěn a v roce 1775 vyhořel. Následně byl nově postaven

v pozdně barokním slohu. Majitelé sídla se rychle střídali, až jej v roce 1910 koupila obec Slatina. Po druhé světové válce byl účelově využíván jako byty, pošta a četnická stanice. V roce 1977 jej koupilo výrobní družstvo Řempa a zřídilo zde rekreační zařízení. V letech 1996 až 1997 byl Slatinský zámek opraven a slouží potřebám obecního úřadu, 16. ledna 2003 byl prohlášen kulturní památkou.

Lípa v Řepišti

Památné stromy v zahradách

I v soukromých zahradách se někdy nacházejí obrovské stromy. Někdy je to tím, že části některých zámeckých parků nebo větších sbírkových zahrad byly rozparcelovány pro výstavbu rodinných domů a některé solitéry zde zůstaly. Jindy šlo o záměrnou výsadbu stromů v hranicích pozemků nebo u domů nebo solitér v zahradě. Nejčastěji se zde vyskytují staré lípy, občas duby, javory nebo jasanů ale i červenolisté buky.

↑ 21 m

○ 4,13 m

GPS: 49°56'48.2"N 17°53'39.6"E

k.ú.: Opava - Předměstí

57

Jasan v Opavě

(*Fraxinus excelsior*)

Byl vyhlášen v roce 1993. Roste na ulici Mostní v zahradě u domu čp. 11 vedle mateřské školy téměř v centru města. V minulosti zde byly rybníky a strom rostl na hrázi. Jeho současný majitel je zapálený ochránce přírody, jasan ošetřuje a přihnojuje. Památný jasan má tlustý rovný kmen, mohutné kořenové náběhy silně vyzvednuté nad úroveň zahrady a pravidelně rozloženou širokou korunu. Při rekonstrukci ulice Sadová v Opavě, která zasahuje do ochranného pásma jasanu, došlo k úpravě projektu: odvodnění i klopní vozovky bylo přeloženo na opačnou stranu silnice, chodník byl zúžen a vyzvednut, aby kořeny byly

rekonstrukcí dotčeny co nejméně. Byl odstraněn elektrický sloup zasahující do jeho koruny.

Majitel vypráví historku z dětství. Když si jako malé dítě hrával pod tímto stromem a říznul do jeho kmene, zdálo se mu, jakoby strom na něj promlouval. Později chodil na to místo a ve stínu mohutného jasanu řešil své problémy. Měl pocit, že mu strom rozumí a pod jeho korunou najde vždy správné řešení svých záležitostí. Postupně dospěl k tomu, že chtěl strom získat a chránit jej. To se mu povedlo, když koupil dům se zahradou, na které jasan roste a zasloužil se o jeho vyhlášení památným stromem.

↑ 11 m

○ 1,22 m, 1,34 m, 1,36 m

GPS: 49°40'35.9"N 18°34'40.5"E

k.ú.: Střítež

58 Tis ve Stříteži

(*Taxus baccata*)

Roste jako solitéra v zahradě před domem č. 60. Ve směru od Frýdku-Místku se dům nachází vpravo od hlavní silnice před Mánesovým pomníkem u odbočky na Smilovice. Kmen se 50 cm nad zemí větví do tří kosterních větví, koruna je široce kuželovitá a mírně prosychá.

↑ 29m

6,03 m

GPS: 49°52'10.1"N 17°24'49.2"E

k.ú.: Lomnice u Rýmařova

59

Lomnická lípa

(*Tilia cordata*)

Najdeme ji v zahradě domu č. p. 9 vpravo od hlavní silnice ve směru na Dětrichov nad Bystřicí. Ve výšce 1,5 nad zemí se její kmen rozděluje, výše se odděluje další kosterní větev. Větev směrem k silnici se opírá

o vedle rostoucí javor, který jí přidržuje. Aby nedošlo k odlomení větve, a k roztržení kmene bylo v roce 2009 provedeno ošetření se svázáním koruny bezpečnostní vazbou, odlehčením koruny ořezem větví.

↑ 26m   ○ 3,2m   GPS: 49°57'23.1"N 17°28'18.7"E   k.ú.: Mezina

60

Klen v Mezině

(Acer pseudoplatanus)

Roste v zahradě nad rodinným domem manželů Daňkových č. p. 111. Tři koster-ní větve tvoří hustou kulovitou korunu.

Památným stromem byl vyhlášen teprve v roce 2005.

↑ 24m, 24m, 23m ○ 6,28m, 5,4m, 4,58m GPS: 49°58'37.5"N 17°22'30.2"E k.ú.: Dol. a Hor. Václavov

61

Václavovské lípy

(*Tilia platyphyllos*)

Ve Václavově jsou vyhlášeny celkem tři lípy velkolisté památnými stromy, jedna je v Horním Václavově a dvě v Dolním Václavově. Nejdéle vyhlášená lípa rostoucí v zahradě před domem č. 9 má také největší obvod kmene. Roste blízko silnice hned

za plotem. Její kmen má více otevřených dutin, v koruně je navíc umístěna ptačí budka. Další lípa roste ve dvoře před stodolou u domu č. p. 71. Třetí památná lípa roste v jižní části obce u polní cesty.

↑ 24 m

○ 4,05 m

GPS: 49°30'51"N 18°13'33.8"E

k.ú.: Trojanovice

62

Lípa v Karlovicích

(*Tilia cordata*)

Jedná se o vitální dřevinu, v dobrém zdravotním stavu. Koruna je velmi mohutná a souměrně vyvinutá. Roste v blízkosti venkovského stavení, s nímž vytváří významnou krajino tvornou dominantu. Pod

stromem je umístěná lavička, místo slouží k odpočinku a relaxaci. V roce 2003 byla ošetřena ořezem suchých větví a pahýlů po zlomech a byly zakryty drobné dutiny.

Husova lípa v Kopřivnici

Jabloň ve Skalici, strom č. 64

Památné stromy ovocné

Někoho možná překvapí fakt, že i ovocné stromy mohou být vyhlášeny jako památné. Nejčastěji jde o plané hrušně v polích, třešně ptačí v lesních porostech nebo na jejich okrajích, mohou to být také ořešáky nebo i jabloňe v zahradách.

13 m

3,25 m

GPS: 49°55'9.6"N 17°14'31.4"E

k.ú.: Skály u Rýmařova

63

Třešeň ptačí ve Skalách

(*Cerasus avium*)

Krásná rozložitá třešeň s tlustým kmenem se nachází u bývalé lesní cesty na rozhraní lesa a polí. Její krása vyniká hlavně v době květu. Má krátký zkroucený kmen. Její

vrchol byl vylomen, proto je koruna široká. Výška koruny je 12 m a šířka 18,5 krát 19,5 m. Kromě jejího neobvyklého habitu plní funkci potravní hlavně pro ptáky.

↑ 7 m

○ 2,55 m

GPS: 49°39'4.6"N 18°24'13.7"E

k.ú.: Skalice u Frýdku-Místku

64

Jabloň ve Skalici

(*Malus domestica*)

Jabloň místní odrůdy Skalická hrabůvka se probojovala do finále ankety nadace partnerství Strom roku 2008. Jabloň roste ve svažité zahradě za domem č. p. 16 ve Skalici. Nejširší obvod kmene v místě roubování 50 cm nad zemí je 305 cm, šířka koruny 9,5 m. Koruna stromu je nepravidelná, je tvořena mladými větvemi vyrůstajícími z pahýlů kosterních větví, je napadena

jmelím. Kmen je dutý, což je zřejmé i v místech ořezu silných kosterních větví. Na kmeni jsou plodnice houby rezavce štětinatého. Dle sdělení majitele jabloň dosud plodí. Jde o historickou místní odrůdu. Místní zahrádkářský svaz i vlastník stromu mají zájem na zachování této odrůdy vyhlášením zvýšené ochrany stromu formou památného stromu. Strom byl vyhlášen v roce 2009.

↑↓ 18m

○ 2,5m

GPS: 49°38'59.8"N 18°44'16.5"E

k.ú.: Bystřice nad Olší

65

Hrušeň v Bystřici

(*Pyrus communis*)

Roste na mezi na okraji pastviny severozápadně od silnice Bystřice-Nýdek pod Prašivou. Památným stromem byla

vyhlášena v roce 2001, tehdy měla obvod kmene 250 cm, výšku 18 m a šířku koruny 12,5 m.

Alej památných lip na Uhlířském vrchu v Bruntále, stromy č. 66

Památné stromy v alejích

V našem kraji je poměrně málo památných stromů v alejích. Největší a nejkrásnější alejí památných stromů je lipová alej na Uhlířském vrchu v Bruntále. Někdy je vyhlášena celá alej, jindy část nebo jen jediný strom. Častěji jsou aleje registrovány jako významné krajinné prvky.

↑ 20 - 25 m   ○ až 6,04 m   GPS: 49°58'35.2"N 17°26'53.4"E   k.ú.: Bruntál - Město

66

Alej památných lip na Uhlířském vrchu v Bruntále

(*Tilia cordata*, *Tilia platyphyllos*)

Uhlířský vrch je místo významné z mnoha hledisek: geologického, geografického, náboženského, kulturního, přírodovědného a v neposlední řadě i krajinářského. Čtyřřadá alej lip byla vysazena podél cesty od Bruntálu k baroknímu poutnímu kostelu v letech 1766 – 1770 v nadmořské výšce 594 – 672 m. V letech 1885 – 1889 byla prodloužena až ke Kobylímu rybníku. V roce 1973 byla prohlášena chráněným přírodním výtvozem. V roce 1993 se stala součástí nemovité kulturní památky kostela Panny Marie. Vzhledem k extrémním podmínkám tohoto vrchu (vysychavé výhřevné půdy, silné větry, mohutná sněhová pokrývka, námraza, okus zvěří) zde vznikly bizarní stromy s pokroucenými a boulovitými kmeny a nepravidelnými korunami. Při poslední celkové rekonstrukci v letech 1995 – 1999 došlo k vykácení havarijních stromů a dosadbě nových lip. Před rekonstrukcí měla alej 362 stromů včetně náletů javorů, bříz, jeřábů a výmladků lip ze starých pařezů.

Kromě náletových dřevin a havarijních lip, byl po náročných jednáních odkácen pás lesa a provedena dosadba chybějící čtvrté řady v tomto úseku aleje. Celkem bylo vysazeno 177 nových lip a zůstalo 288 starých památných stromů. Bohužel ničivé větry rozlamují a vyvracejí staré velikány. Každý rok spadne několik stromů. V současné době je zde 271 starých stromů. Díky náročné a nákladné rekonstrukci, na níž se podílel Státní fond životního prostředí, Městský úřad Bruntál a Okresní úřad v Bruntále a následně pravidelné péči s podílem Města Bruntál a Ministerstva životního prostředí se zlepšila bezpečnost aleje, její vzhled a prodloužil se život mnoha stromů, které by se bez vazeb rozlomily. Přes veškerou péči alej stárne, pokračuje vypadávaní lip, které jsou postupně dosazovány mladými stromy. V roce 2007 zde byla zřízena naučná stezka s pěti zastaveními a altánem, vznikla zde řezbářsky ztvárněná křížová cesta financovaná z darů věřících.

↑ 20 - 24 m

○ 4,2 - 5,7 m

GPS: 49°53'16.9"N 17°56'19.1"E

k.ú.: Raduň

67

Alej dubů v Raduni

(*Quercus robur*)

Alej památných dubů v minulosti doprovázela starou cestu mezi Vršovnicemi a Raduní. Stromy jsou zakresleny již ve starých mapách z I. vojenského (Josefského) mapování 1764 – 1784. Starší mapy jsou již málo podrobné, aby bylo možné s určitostí tvrdit, že se jedná právě o tuto alej. Údajně měla být vysázena na paměť ukončení 30leté války v roce 1648. Dnes je alej od parku oddělena budovou základní školy a několika rodinnými domy. V dolní části aleje roste osm mladších dubů, které jsou navrženy jako

památné stromy. Mají mohutné husté koruny a rovné zdravé kmeny. Výše ve svahu rostou staré památné duby, pozůstatek původně dvouřadé aleje. Ty, jejichž obvod přesahovaly 7 m již padly a shnily i jejich mohutné pařezy. Zůstali zde již pouze čtyři velikáni. Nejmohutnější dub má olámané větve, je poškozen blesky, napaden dřevokaznými houbami (sírovec žlutooranžový), v dutinách žijí divoké včely, ale přesto stále vzdoruje času.

↑ 7 - 10 m

1,7 - 4,7 m

GPS: 49°49'15.8"N 17°46'11.7"E

k.ú.: Radkov u Vítkova

68

Alej lip Radkov – Dubová

(*Tilia cordata*)

Alej je zakreslena v historických mapách z roku 1836 -1852. Spojovala zámek v Dubové tehdejší Ober Wigstein s Melčí a tak i když již trochu mezernatá dochovala se dodnes. Stromy byly zajímavě tvarované „na kostru“ nebo jinak také „na skelet“. Takovým způsobem se udržují stále, i když to v době po ořezu vypadá dost drasticky, jiná možnost zachování aleje není. Pokud se redukční řez zanedbá, dochází k rozlamování korun, ale i k vývrátům. Kmeny stromů jsou zploštěné, při pohledu od silnice tlustší, z boku jsou užší, proto existuje domněnka, že kmeny jsou tvořeny více rostlými jedinci vedle sebe. Alej byla

navržena k vyhlášení jako památné stromy, ale k vyhlášení nedošlo, je registrovaná jako významný krajinný prvek. Protože cesta, kterou lemuje je velmi úzká a nevyhovuje dnešnímu provozu, byly tlaky na vykácení aleje a rozšíření vozovky. Zatím jsou v mezerách po vyvrácených stromech vybudovány výhybny. Nakonec bylo v územním plánu stanoveno, že cesta bude zachována a vedle na poli bude vybudována nová dostatečně široká komunikace. V současné době zde roste 65 lip a je zde asi 16 mezer vhodných pro dosadbu. Problém je kromě financí získat podobně tvarované sazenice, které by zapadly do charakteru aleje.

↑ 28 m

○ 4,51 m

GPS: 49°42'33.3"N 17°43'26.7"E

k.ú.: Spálov

69

Spálovský klen

(Acer pseudoplatanus)

Tento mohutný strom je součástí aleje mladších javorů klenů vedoucí od hřbitova směrem ke Spálovskému mlýnu. Kmen se v jednom místě vícečetně větví a vytváří širokou kulovitou korunu. Usychal od konců větví, zejména ve vrcholové části. V roce 2008

byl ošetřen náročným ořezem suchých větví, zastřešením menších dutin a natřením rozsáhlé povrchové rány na kmeni směrem od cesty. Naproti němu je zřízeno odpočívadlo odkud je možno obdivovat mohutnost tohoto stromu.

↑ 20 - 30 m

○ 0,7 - 4 m

GPS: 50°4'14.5"N 17°22'45.7"E

k.ú.: Andělská Hora ve Slezsku

70

Alej na Anenský Vrch

Souvislé stromořadí lemující cestu ze severovýchodního okraje zastavěné části Andělské Hory k poutnímu kostelu na Anenském vrchu je tvořeno 257 stromy. Roste zde 91 ks lip (27 lip srdčitých - *Tilia cordata*, 11 lip velkolistých - *Tilia platyphyllos*, 53 lip evropských - *Tilia × europaea*) 126 ks javorů klenů - *Acer pseudoplatanus*, 20 ks jasanů ztepilých - *Fraxinus excelsior*, 19 ks javorů mlčců - *Acer platanoides*, 1 ks jírovce maďalu - *Aesculus hippocastanum*, 1 ks břízy bradavičnaté - *Betula verrucosa*. V roce 1770 byla dokončena stavba nynějšího zděného poutního kostela na Anenském vrchu. Tento kostel nahradil stávající dřevěný kostelík

z r. 1696. Od samého začátku místo přitahovalo tisíce poutníků. Z aktuálního posouzení je pravděpodobné, že počátky aleje lze datovat přibližně do období vzniku zděného kostela, odhadovaný věk nejstarších stromů je přes 200 let. Výsadby zřejmě probíhaly v několika etapách. Jako poslední byly vysazeny javory v nejnižší části, před cca 80 lety. Tato alej spolu s kostelem tvoří dominantu obce. Je mimořádně významným prvkem, který dotváří krajinný ráz jihovýchodního úbočí Anenského vrchu. Harmonicky propojuje zastavěnou část obce s návrším. Stromořadí patří mezi nejucelenější aleje na území CHKO Jeseníky.

Dub v Bohuslavicích, strom č. 73

Památné stromy hraniční

Dříve bývalo zvykem vysazovat stromy do hranice pozemku nebo katastru. Stromy v hranicích katastru bývaly často zaneseny v mapách a sloužily po mnoho let k orientaci. Mezi památnými stromy v kraji nemáme moc takovýchto zástupců. Existuje více takových návrhů. Některé nebyly vyhlášeny kvůli svému špatnému zdravotnímu stavu.

25m

4,66 m

GPS: 49°57'44.2"N 18°9'49.5"E

k.ú.: Závada u Hlučína

71

Dub v lese Sedliska

(*Quercus robur*)

Tento strom roste na kraji lesa a tvoří hranici lesa a současně i katastru Závada u Hlučína a Píšť. Dub dostal zásah bleskem, který poškodil kmen. Konce větví usychají a vytvářejí malebný habitus. Pod korunou rostou

mladé břízy a borovice, které mu konkurují a mohou časem vrůstáním do koruny poškodit spodní větve. Jeho stáří je odhadováno na 250 let.

↑ 19 m   ○ 2,56 m   GPS: 49°46'32.6"N 18°21'14.5"E   k.ú.: Horní Datyně

72

Datýňský hraniční dub

(*Quercus robur*)

Najdeme jej v travnatém trojúhelníku v křižovatce polních cest v hranici katastrů Horní Datyně a Šenov u Ostravy. Nevyniká velikostí obvodu kmene, ale svým významem

a krásou pravidelně rostlé koruny. Jeho stáří je okolo 100 let, má dobrou perspektivu další dlouhodobé existence. V ochranném pásmu prochází nadzemní elektrické vedení.

↑ 27m

6,6m

GPS: 49°56'29"N 18°7'54.9"E

k.ú.: Bohuslavice u Hlučína

73

Dub v Bohuslavicích

(*Quercus robur*)

Roste na okraji lesa severně od obce. Je nápadný svou polohou u staré kupecké cesty. Na kmene je v různých výškách více zastřešených dutin po vylomených větvích. Spodní část kmene je celistvá. Je zde umístěn obrázek Panny Marie. Koruna je mezeratá. Sousední les byl vykácen, tím dub více vyniknul. Před více lety byl ošetřen,

od té doby se výraznější prosychání neprojevilo. Plodnice dřevokazných hub nebyly zjištěny. V současné době nevyžaduje ošetření. Jde o významný orientační strom, je doporučen k vyhlášení. Z památných dubů v Moravskoslezském kraji by byl druhý největší po dubu letním v zámeckém parku Nová Horka v CHKO Poodří.

Dub v Deštném, strom č. 76

Památné stromy u cest

Stromy často doprovázely a dosud ještě doprovází silnice i polní cesty. S rozšiřováním silnic, houstnutím provozu a vyšším nárokům na bezpečnost jsou stromy v krajnici považovány za překážku silničního provozu a z toho důvodu je požadováno jejich kácení. Protože aleje i solitérní stromy kolem cest mají často vysokou estetickou i přírodovědnou hodnotu, je vždy potřeba pečlivě zvažovat důvody pro jejich odstranění. Dříve napomáhaly orientaci v krajině a napoleoniští vojáci sázeli na křižovatkách vlašské topoly (sloupovité), aby při návratu snadno našli cestu domů.

↑ 26 m   ○ 4,77 m   GPS: 49°51'35.2"N 18°28'52.9"E   k.ú.: Doubrava u Orlové

74

Dub v Doubravě

(*Quercus robur*)

Ve vzdálenosti 1 m od asfaltové silnice v blízkosti autobusové zastávky Doubrava-Finské domky roste krásný dub s širokou korunou. Pokud by mu nebyly kvůli silnici odstraněny spodní větve, vytvořil by

hustou přímo kulovitou korunou, nyní je spíše trychtýřovitá. Šířka koruny je stejná jako jeho výška 26 m. V roce 2006 byl ošetřen ořezem suchých větví a ošetřením ran.

↑ 32 m   ○ 5,43 m   GPS: 49°52'43"N 17°59'49.1"E   k.ú.: Pustá Polom

75

Dub letní u Pusté Polomi

(*Quercus robur*)

Dub roste u křižovatky lesních cest, kde se stýkaly hranice tří panství štítinského, radušského a kyjovického. K dubu se vztahuje legenda, že pod jeho kořeny je ukrytý poklad. Uvěřil jí učitel z Budišovic, který při jeho hledání (okolo roku 1945) silně poškodil kořenové náběhy. Strom je zapsán v zemských deskách uložených v Zemském archívu v Opavě. Blízko dubu se nacházela

vesnice Hřivnáčova Lhota nad Přerovcem, která vznikla pravděpodobně za Václava Hřivnáče, který byl opatem zdejšího kláštera hradištského v letech 1412-1438. Tato osada později zpusťla a zůstala pouze zmínka v Josefínském katastru. Na kmeni je umístěn obrázek Panny Marie. Při jeho renovaci místním lesníkem byl objeven štítek s letopočtem 1619, což může být rok výsadby stromu.

25m

4,9m

GPS: 49°53'31.3"N 17°42'17.7"E

k.ú.: Deštné

76

Dub letní v Deštném

(*Quercus robur*)

U polní cesty z Mladecka do Deštného na severní straně Kamenné hory roste po levé straně potoka dub poněkud skrytý za okolním porostem. Šířka koruny je 24 x 28 m. Obdobně jako mnoho památných dubů i tento strom dostal zásah bleskem, který povrchově narušil kmen. Na obnažené

dřevo někdo barvou napsal: „Natři mne nebo uschnu.“ Strom je nedávno ošetřen, rána je zatřena, ale koruna stále mírně prosychá. Kmen stromu je chráněn nízkým oplůtkem, ve kterém je umístěn označnický trojúhelníkový střížek.

↑ 24 m

○ 3,95 m

GPS: 49°41'2.7"N 18°18'47.2"E

k.ú.: Sviadnov

77

Dub u dálnice ve Sviadnově

(*Quercus robur*)

Je zde zařazen kvůli svému názvu, i když neroste v těsné blízkosti cesty ale na poli vedle rychlostní komunikace Místecké spojující Ostravu s Beskydami. Jde o krásný zdravý strom s rovným kmenem a mohutnou

korunou. Byl vyhlášen v roce 1999, v následujícím roce byl z jeho koruny odstraněn zbytek posedu a v roce 2001 byl zabudován označník.

↑ 47 m, 47 m, 45 m ○ 2,9 m, 3,43 m, 3,44 m GPS: 50°13'24.9"N 17°29'13.9"E k.ú.: Jindřichov ve Slezsku

78

Smrky u Hájenky

v Jindřichově ve Slezsku

(Picea abies)

Tři památné smrky nalezneme u lesní cesty se zelenou turistickou značkou nad bývalou hájenkou Svinný potok. Rostou v porostu asi 80 m od odbočení nad bývalou hájenkou

v porostu po pravé straně cesty směrem na Kraví horu. Největší z nich „král smrků“ má mírně poškozený kmen a na kořenových náběžích počínající hnilobu.

↑ 17,5 m

○ 4,46 m

GPS: 49°37'58.3"N 18°39'42.7"E

k.ú.: Oldřichovice u Třince

79

Jasan ztepilý v Oldřichovicích

(*Fraxinus excelsior*)

Předmětný strom je krajinnou dominantou, roste jako solitér na loučce u místní komunikace. Jedná se o krásného jedince s mohutným kmenem, který se cca ve výšce 4 m nad zemí větví do dvou hlavních větví. Koruna je

široká a symetrická a sahá téměř až k zemi. Můžeme si jen přát, ať tento jedinečný strom odolá v dnešní době stále více zmiňovanému „chřadnutí jasanů“, napadení lýkohubem nebo jiným negativním vlivům.

Vajglovská lípa

Topol v Mankovicích, strom č. 106

Památné stromy u vody

Stromům se v blízkosti vodního zdroje roste většinou lépe než na vyprahlém skalnatém svahu a proto zde rychleji získají mohutné rozměry. Nesmí však být jejich kořeny trvale ponořeny do vody, protože kromě vody a živin potřebují také vzduch, aby mohly dýchat. V břehových porostech vodotečí se najdou mohutné stromy, ale ne vždy mají ideální podobu památného stromu. Jde často o vícekmeny nebo stromy s úzkou potlačenou korunou. Památné stromy mohou růst i u rybníků nebo studánek či starých vodáren.

↑ 24m

○ 6,3m

GPS: 49°54'11.9"N 17°56'13.4"E

k.ú.: Raduň

80

Dub v Raduni

(*Quercus robur*)

Za soustavou Raduňských rybníků u toku Raduňky stojí věkovitý dub. Není vysoký, zato podsaditý s širokou korunou. Škoda, že konce nejdělsích spodních větví zaschly vlivem přistínění okolním břehovým porostem. Jeho kmen je v celé délce dutý. V 50. letech byl vyzděn cihlami, které postupně vypadaly. V roce 2000 byl citlivě ošetřen dle moderních postupů. Pozůstatky dřívější vyzdívky byly odstraněny, dutina byla nankonzervována a otevřena, takže se nyní dá do ní vstoupit. Byly odřezány suché větve, začištěny pahýly po odlomených větvích,

vykáceny stromy vrůstající do koruny a vyčištěno okolí stromu od náletů. Za potokem byla umístěna dřevěná lavička z půleného kmene. Bohužel krátce po své instalaci zmizela. Na patě kmene byla zjištěna plodnice poměrně řídkce se vyskytující dřevokazné houby psřeně dubového. Po vyčištění okolí památného stromu tak mohl vyniknout jeho zajímavý habitus s dlouhou spodní větví. Nyní již dochází k postupnému odlamování kosterních větví a jeho koruna se tím zmenšuje a proměňuje se tak celkový tvar stromu.

↑ 25 m   ○ 5 m   GPS: 49°52'47"N 17°48'34.9"E   k.ú.: Štáblovice

81

Dub za skalkou ve Štáblovicích

(*Quercus robur*)

Za zámeckým parkem u místní vodoteče rostou v nesouvislém břehovém porostu dva mohutné duby. Jeden z nich je vyhlášen jako památný strom, druhý ačkoliv má srovnatelnou velikost není chráněn kvůli zhoršenému stavu po zásahu bleskem. S tímto handicapem se vyrovnává, a proto

je navržen k vyhlášení. Sousední dub má obvod 426 cm, výšku 24 m. Oba stromy byly ošetřeny ořezem suchých větví a pahýlů v roce 2001. Prasklina na nevyhlášeném stromu byla překryta stříškou. Ošetření oběma dubům evidentně prospělo.

↑ 8 m ○ 0,81 m, 0,82 m, 0,86 m, 0,53 m, 1,22 m GPS: 49°41'14.2"N 18°1'48.9"E k.ú.: Bartošovice

82

Řešetlák u Odry

(*Rhamnus cathartica*)

Roste v meandru řeky Odry asi 100 m severně od Dolního Bartošovického rybníka. Jde o vícekmennou dřevinu keřovitého

růstu s unikátní velikostí. Mezi památnými stromy ČR jde o jediný exemplář tohoto druhu.

↑ 34 m

○ 4,96 m

GPS: 49°44'48.7"N 18°10'13.9"E

k.ú.: Jistebník

83

Topol u Odry

(*Populus nigra*)

Jde o jeden z největších původních topolů černých. Roste jako solitéra uprostřed louky v nivě řeky Odry. Má vzpřímenou oválnou

korunu tvořenou větvemi rostoucími kolmo vzhůru. Jeho kmen je obrostlý drobnými větévkami.

↑ 28,5m

○ 4m

GPS: 49°39'59"N 18°41'31.4"E k.ú.: Lyžbice

84

Jilm lysý u Olše

(*Ulmus glabra*)

Tento exemplář jilmu horského roste v meandru řeky Olše nad naplavenou šterkovou lavicí. Koruna je tvořena třemi kosterními větvemi, které byly svázaný, aby nedošlo k rozlomení stromu. Každý vzrostlý jedinec jilmu je dnes vzácný, protože onemocnění

grafiózou neustále ohrožuje tento druh dřevin. V roce 2008 uschnul jilm v Konské s obvodem kmene 367 cm a v roce 2001 uschnul v pořadí druhý největší jilm v kraji a pátý v republice Sklenovský jilm s obvodem kmene 600 cm.

↑ 28 m

○ 4,4 m

GPS: 49°45'38.8"N 18°13'21.5"E

k.ú.: Stará Bělá

85

Starobělský dub

(*Quercus robur*)

Dub neroste u toku jako výše uvedené stromy, ale na mezi u dnes již nevyužívaného podzemního vodárenského objektu na ulici Povětromní. Díky dostatku vody rychle roste a jeho koruna je velmi hustá. V jeho blízkosti byla povolena stavba domu. Přesto, že je za ochranným pásmem, pod korunu zasahuje přístřešek a těsně u kmene je

vybudován plot. Takové aktivity se mohou negativně podepsat na stavu stromu nehledě k tomu, že vlastníci zahrady pod stromem se mohou cítit dubem ohroženi. Zatím je v dobrém stavu, ale stárnutím se bude jeho stav postupně zhoršovat a nastane problém s jeho dlouhodobým zachováním.

↑ 30m

○ 4,73m

GPS: 50°3'6.8"N 17°26'46.5"E

k.ú. Dětrichovice

86

Dětrichovická olše

(*Alnus glutinosa*)

Roste na podmáčené louce u bezejmenného levostranného přítoku Skrbovického potoka v zatáčce u silnice cca 150 m pod kostelem.

Kromě mohutnosti kmene zaujme svou malebnou korunou s esovitě prohnutou kosterní větví.

Liliovník v Novém Jičíně, strom č. 90

Památné stromy cizokrajné

Kromě našich domácích dřevin jsou mezi památnými dřevinami introdukované dřeviny, kterým se u nás daří a dorůstají velkých rozměrů. Nejčastěji jde o severoamerické druhy, ale také o dřeviny z Asie většinou z obdobných zeměpisných šířek.

87

Zmarličník ve Frenštátě

(Cercidiphyllum japonicum)

Tento druh pochází z Japonska, ale památný zmarličník roste na sídlišti mezi paneláky.

Jeho kmen je rozdvojen. Byl ošetřen ořezem suchých větví a svázáním koruny.

↑ 23,5m

○ 3,2m

GPS: 49°49'43.4"N 18°9'58.6"E

k.ú.: Poruba

88

Porubská metasekvoje

(Metasequoia glyptostroboides)

Metasekvoje s největším obvodem kmene mezi památnými stromy Moravskoslezského kraje roste v Ostravě - Porubě na sídlišti

v parku na Nerudově náměstí. V Havířově je vysazena celá alej těchto dřevin. Další tři památné metasekvoje jsou v Orlové.

↑ 22,5m ○ 3,57m GPS: 49°44'46.1"N 18°37'39.8"E k.ú. Český Těšín

89

Líska turecká v Českém Těšíně

(*Corylus colurna*)

Roste v parku vedle městské tržnice v blízkosti náměstí. Původně se jednalo o zahradu mateřské školy. Je zde více exotických dřevin. Vyhlášené jsou i vedle rostoucí dva červenolisté buky. Líska, která měla v době vyhlášení krásnou širokou

deštníkovitou korunu, je dnes jednostranná, protože polovina uschla. Strom je nakloněn nad tržnici. Zvažovalo se kotvení stromu do země nebo k okolním stromům, nakonec byla koruna odlehčena zkrácením větví.

↑ 22 m   ○ 3,11 m   GPS: 49°35'41.9"N 18°0'24.6"E   k.ú. Nový Jičín – Dolní Předměstí

90

Liliovník v Novém Jičíně

(*Liriodendron tulipifera*)

Tento strom roste v travnaté ploše před bankou GE Capital bank. Jeho koruna usychá od konců větví. Byl ošetřen ořez, ale schnutí

stále pomalu pokračuje. Jeho kmen je zajímavý pravidelným trychtýřovitým rozšířením báze u země.

↑ 22m

○ 2,7m

GPS: 49°55'41.1"N 18°16'33.9"E

k.ú. Šilheřovice

91

Tisovec v Šilheřovicích

(*Taxodium distichum*)

Roste u hájenky naproti zámeckému parku v Šilheřovicích, kde je jedno z prvních golfových hřišť na severní Moravě. Těsně vedle jeho koruny je sloup a nadzemní

elektrické vedení, které ho sice zatím neomezuje, ale při pohledu od silnice působí velice rušivě.

92 Modřín japonský v Heřmanovicích

(*Larix kaempferi*)

Roste na okraji zahrady u melioračního příkopu. Původně byl určen jako modřín evropský. Od našich modřínů se na první pohled odlišoval svým habitem s nízkou

a široce rozložitou korunou. Šišky se zpětně zahnutými šupinami potvrdily, že jde skutečně o modřín japonský. Není známo, jakým způsobem se na toto místo dostal.

Lípa ve Vítkově, strom č.93

Památné stromy zajímavé svým růstem

Některé památné stromy na první pohled upoutají svým atypickým růstem. Typická pro jehličnaté dřeviny je úzce kuželovitá koruna, některé stromy však mají korunu nepravidelnou, širokou nebo s více kmeny. Jeden takový zajímavý smrk s více rameny rostl v zámeckém parku v Hradci nad Moravicí. Bohužel uschnul dříve, než došlo k jeho vyhlášení. Pro listnaté stromy je typický průběžný kmen a pravidelná zaoblená koruna. Vyskytují se ale koruny jednostranné, široce deštníkovité, ořezem nebo přirozeným uschnutím vrcholu deformované. Kmeny mohou být také různě tvarované od rovných po pokroucené, různým způsobem větvené nebo různě boulovité nebo srostlé.

↑ 32 m

8,03 m

GPS: 49°46'31.1"N 17°45'14.5"E

k.ú.: Vítkov

93

Lípa ve Vítkově

(*Tilia platyphyllos*)

Tato lípa má zvláštní tvar koruny. Z rovného krátkého kmene vyrůstá v jednom místě velký počet vzhůru směřujících větví. Střed kmene je vyhnílý, rozsáhlá centrální dutina je zakryta stříškou a všechny protilehlé větve jsou navzájem svázané. Strom vypadá jako chobotnice. V polovině 70. let byla tato lípa ošetřena vyplněním dutiny, stáhnutím kmene dvěma obručemi a svázáním větví ocelovými táhly. V roce 1997 bylo provedeno vyčištění dutiny, její konzervace,

zastřešení a svázání pomocí ocelových lan s podložením bukovými špalíky. Protože šlo o rozsáhlou stříšku, která nebyla dostatečně podložena konstrukcí, došlo k jejímu poškození. Musela být v krátké době znovu obnovena, tentokrát s náročným dřevěným bedněním. V roce 2008 byla provedena výměna vazeb, protože došlo k uhnití bukových špalíků. Zároveň byl proveden ořez suchých větví a oprava prasklé skruže. V roce 2005 získala titul Strom hrdina.

↑ 19 m   ○ 5,7 m   GPS: 49°41'38.8"N 17°50'49.5"E   k.ú.: Tošovice

94

Tošovická lípa

(*Tilia platyphyllos*)

Jde o vykotlané torzo kmene, z něhož vyrůstá bizarní sekundární koruna. Její obvod kmene se uhnutím zmenšil z 823 cm naměřených v roce 1998 na 570 cm. Kmen je již neúplný. Tento strom je důkazem obrovské regenerační schopnosti stromů a konkrétně lípy, která dokáže vytvořit strom i z pařezu

nebo tenkého torza kmene. Dutina slouží jako skrýš hrajícím si dětem.

Jiným podobným dokladem regeneračních schopností lip jsou žijící torza lip na Hukvaldech podél naučné stezky „Po zarostlém chodníčku“.

14 m

2,92 m

GPS: 49°57'42.6"N 17°28'59.5"E

k.ú.: Mezina

95

Dub u Slováků v Mezině

(*Quercus robur*)

Tento strom je zajímavý zvláštním tvarem koruny. Na krátkém rovném kmeni je nasazena hustá široká koruna tvořená téměř

vodorovnými větvemi. Šířka koruny je až 22 m. Strom roste u příjezdové komunikace k bývalému statku.

↑ 19m

○ 4,2m

GPS: 50°4'47.6"N 17°43'18.4"E

k.ú.: Opavské Předměstí

96

Lípa na Cvilíně

(*Tilia cordata*)

Lípa roste u zdi poutního kostela. Její koruna je jednostranná s dlouhou větví zasahující nad kapličku křížové cesty. Při ošetření stromu bylo zvažováno podepření větve, aby nepoškodila kapličku. Areál poutního kostela Panny Marie Sedmibolestné se

souborem kaplí křížové cesty, sochou, křížem, kamenným schodištěm a neogotickou kaplí z 19. století na Cvilíně je nemovitou kulturní památkou stejně jako nedaleká Lichtensteinova rozhledna a zřícenina hradu Šelenburk.

17 m

4,25 m

GPS: 50°5'16,3N 17°41'24,9E

k.ú: Krnov-Horní Předměstí

97

Buk převislý v Krnově

(*Fagus sylvatica* 'Pendula')

Jde o poměrně vzácnou formu buku. Roste ve městě u bytového domu č. p. 961 na ulici Revoluční. Koruna je tvořena větším počtem vystoupavých větví jejichž obrost splývá dolů do šířky. Šířka koruny je 19 m.

Zahrada, na které roste, je využívána pro pěstování zeleniny. Pod korunou jsou dřevěné přístřešky bez pevného základu sloužící pro úschovu náradí.

↑ 20 m   ○ 5,35 m   GPS: 50°3'25.1"N 17°32'21.2"E   k.ú. Čaková

98

Dub u Čakové

(*Quercus robur*)

Najdeme ho na konci obce Čaková směrem na Širokou Nivu vlevo pod silnicí za posledním stavením v obci. Pozemek kolem dubu je využíván jako pastvina. Strom zapůsobí svou pravidelnou, krásnou a hustou téměř

kulovitou korunou. Zdravotní stav je dobrý, suché větve se vyskytují ojediněle, na krátkém tlustém kmeni je podélná trhlinka, pravděpodobně stopa po zasažení bleskem. Na spodní větvi byla zavěšena houpačka.

Červenolistý buk v Brušperku

Památné stromy na hřbitovech

Na většině hřbitovů se nacházely stromy a aleje. Někdy lemovaly přístupovou cestu ke hřbitovu, jindy tvořily aleje podél páteřních chodníků uvnitř hřbitova nebo zelený lem kolem hřbitovní zdi. Často rostly u márnice nebo u křížů a památníků. Protože kořeny stromů jsou při kopání hrobů poškozovány a stromy vadí ráům a pomníkům i vozidlům, bývají často odstraňovány, v lepším případě nahrazovány novou výsadbou. Tak se stává, že památné stromy jsou skoro jedinými vzrostlými stromy na hřbitovech.

↑ 22m

○ 5,75m

GPS: 49°51'52.2"N 18°5'38.3"E

k.ú.: Velká Polom

99

Lípa ve Velké Polomi

(*Tilia platyphyllos*)

Památná lípa roste na starém hřbitově u kostela ve Velké Polomi. Bohužel nikde v historických pramenech není uveden údaj, kdy byla vysazena. Naši předci v dávné historii Slezska uctívali lípu jako slovanský symbol a možná ji vysadili na počest vystavěného kostela. Kostel z roku 1288 je zasvěcen svatému Václavu. V té době vládli opavskému Slezsku poslední Přemyslovci. Ti postavili na svém území pět kostelů zasvěcených svatému Václavovi, jež byl nejslavnějším

příslušníkem jejich významného rodu. Byla to Olomouc roku 1131, Ostrava roku 1267, Velká Polom roku 1288, Křenovice (dnes území Polska) a Opava roku 1291. V blízkosti stromu bylo vyhrazeno místo k pohřbívání pro sebevrahy, osoby neověřené, nepokřtěné apod... Tak to fungovalo až do 19. století. Při kopání hrobů však docházelo k osekávání kořenů lípy a ovlivňování jejího růstu. Tato lípa se probojovala mezi 12 finalistů soutěže Strom roku 2007.

↑ 17,5 m, 32 m   ○ 6,3 m, 5,3 m   GPS: 49°48'52.2"N 18°13'30.9"E   k.ú.: Nová Ves u Ostravy

100

Novoveské lípy

(*Tilia platyphyllos*)

Tyto dvě lípy rostou na hřbitově u kostela sv. Bartoloměje v Nové Vsi. Lípu s mohutnějším obvodem kmene můžeme spatřit přímo ze silnice, protože roste těsně za plotem. Druhá lípa s menším obvodem, ale větší korunou roste za kostelem. V době vyhlášení ochrany v roce 1979 měla starší lípa obvod kmene 470 cm, výšku kolem 25 m a korunu v dobrém zdravotním stavu. V roce 1984 byl kmen zlomen při vichřici ve výši 10 m nad zemí. Následovalo ošetření stromu, při němž byla začištěna rána po zlomení kmene a kosterní větve. Došlo k výraznému narušení habitu a snížení výšky stromu o více než polovinu. Dutiny ve kmeni

byly zakryty šindelem. Další ošetření lípy bylo provedeno v roce 1991. Lípa na ošetření velmi dobře zareagovala, hustě obrostla výmladky a vytvořila menší druhotnou korunu. Příznivá reakce na ošetření je znakem vitality tohoto starého stromu a zárukou jeho dalšího zachování. Historický význam spočívá v tom, že památné lípy tvoří doprovod stavby kostela. Památná lípa za kostelem je v podstatně lepším zdravotním stavu. Potěšitelné je, že obě památné lípy přežily povodeň v roce 1997, kdy toto území bylo zaplaveno z důvodu protržení ochranných hrázek kolem řeky Odry a skoro týden zde stálo okolo 1 m vody.

↑ 20m, 17m

○ 2,8m, 2,75m

GPS: 49°50'57"N 18°7'32.9"E

k.ú.: Krásné Pole

101 Červenolisté buky v Krásném Poli

(*Fagus sylvatica* 'Atropunicea')

Tyto dva stromy rostou uprostřed hřbitova po stranách kamenného kříže. Jsou dominantou nejen hřbitova, ale i obce. Protože rostou na nejvyšším bodě v obci, jsou viditelné z „císařské cesty“ spojující Opavu s Ostravou. Jejich kmeny mají krásnou hladkou borku, která odráží světla svíců zapalovaných u kříže při svátku Památka

zesnulých. Oba kmeny jsou rozdvojeny a perspektivně je potřeba je zajistit bezpečnostní vazbou. Svým umístěním půlily alej kulovitých jilmů, které začaly chřadnout na grafiózu. Všechny stromy východně od buků uschly. Husté koruny buků zastavily šíření grafiózy do západní části aleje.

↑ 25 m   ○ 3,1 m   GPS: 49°46'34.2"N 18°18'18.2"E   k.ú.: Vratimov

102

Dub vzpomínkový

(*Quercus robur* × *petraea*)

Roste na místním hřbitově a svým majestátním vzhledem dotváří důstojnou atmosféru tohoto pietního místa. Jde o krásný zdravý

exemplář křížence dubu letního a zimního s rovným průběžným kmenem a hustou kulovitou korunou.

103

Olbramická lípa

(*Tilia cordata*)

Lípa roste v blízkosti márnice vedle vstupu do kostela. Kmen se rozdvouje, cca v 7 m výšky byly větve stabilizovány ocelovými táhly a kovovými nosníky. Jedna z větví pak uschla a byla odřezána, pahýl uhníval. V roce 1995 bylo provedeno ošetření stromu

ořezem suchých větví a pahýlů, vyčištění a zastřešení dutin, dále byly zrevidovány vazby. V roce 2004 bylo provedeno další ošetření spočívající v opravě zastřešení centrální dutiny a doplnění a úpravě bezpečnostních vazeb.

Habr ve Vělopolí

Památné stromy zaniklé

I stromy, ačkoliv se obvykle dožívají vyššího věku než člověk, mají svůj život omezen. Jako památné jsou vyhlašovány dlouhověké dřeviny, které se mohou dožít 500 i 1000 let. Bohužel dochází k tomu, že uschnou kvůli onemocnění, po zásahu blesku, rozlomí se při vichřici nebo se vyvrátí z kořenů. Pokud rostou v blízkosti domů nebo jiných objektů a mají narušenou stabilitu, musí být někdy předčasně odstraněny.

↑ 23m ○ 6,3m GPS: 49°45'40.5"N 18°13'18.2"E k.ú. Stará Bělá

104

Holainův dub ve Staré Bělé

(*Quercus robur*)

Rostl v těsné blízkosti rodinného domu čp. 38 na ulici Povětronní. Měl krásnou pravidelnou korunu. Asi před 15 lety se vylomila silná větev. Potom následovalo ošetření stromu. Po odstranění trouchu vznikla napříč kmenem dutina jako by byl kmen prostřelen dělovou koulí. Kmen nad touto dutinou praskal a přesto, že koruna byla odlehčena řezem a založeno vázání, trhliny pokračovaly a hrozilo rozlomení koruny i kmene. Dům pod korunou stromu byl

ohrožen. Z toho důvodu byla ochrana tohoto dubu zrušena v roce 1995 a koruna odřezána. Jeho kmen byl ponechán, jako doklad mohutnosti stromu a zároveň zajímavý artefakt. K tomuto stromu se váže historka z období husitských válek, kdy údajně v jeho stínu odpočíval hejtman Jan Čapek ze Sán. V domě pod tímto stromem se narodil kněz a skladatel církevních písní Ludvík Holain, po němž byl strom pojmenován.

↑ 19 m   ○ 5,1 m   GPS: 49°53'26.3"N 17°56'34.8"E   k.ú.: Raduň

105 Dub v zámeckém parku v Raduni (*Quercus robur*)

V zámeckém parku na hrázi rybníka Kameník rostl památný dub letní, který vlivem vodní eroze v roce 1997 spadl do vody. I tento strom měl mohutný kmen

s obvodem přes 5 m a velkou dutinu, která byla ošetřena vyzděním cihlami. Několik let ležel v rybníce, nyní již na břehu zbyl jen nepatrný dolík po vývratu.

↑ 39,5m

○ 7m

GPS: 49°38'16.4"N 17°51'52.7"E

k.ú.: Mankovice

106

Topol u Čurdy

(*Populus nigra*)

Počátkem roku 2007 padl největší památný strom na Odersku. Jednalo se o topol černý. Jeho kmen se ve výšce cca 4 m nad zemí rozvětvoval do dvou kmenů, které se dále vidličnatě větvlily. V době vyhlášení v roce 1999 topol rostl ve vzdálenosti asi 20 m od řeky Odry ve fragmentu listnatého lužního lesa, který sousedí s obdělávanými poli. O cenosti celého biotopu s topolem svědčí jeho zahrnutí do regionálního biokoridoru „Řeka Odra“ a do systému Natura 2000. V okolí topolu se v podrostu vyskytují měsícnice vytrvalá, žluťucha lesklá, bradáček vejčitý,

ostřice chlupatá a další běžnější druhy bylin. Řeka Odra u topolu vytvářela obrovský přirozený meandr, ve kterém na protějším břehu ukládala nesené sedimenty a vytvářela šterkovou lavici postupně zarůstající vegetací, kdežto pravý břeh ukrajovala při každé větší vodě. Topol padl napříč korytem řeky Odry a stal se tak překážkou v toku. S Povodím Odry s.p. bylo dohodnuto, že topol bude rozřezán a po dílech vytažen na levý břeh, kde zůstane ponechán svému osudu. Sám se však stočil po proudnici a jeho kmen je zanášen šterkem.

Lípy na Hýlově, strom č. 107

Následníci památných stromů

Jsou případy, kdy na místo spadlého památného stromu jsou vysazeni jeho náhradníci, někdy jeden, někdy i více stromů. Pokud jde o významné místo, obvykle se takový strom vyhlásí jako památný, i když je mladý. Níže je uvedeno několik příkladů.

↑ 15 m, 13 m, 14 m   ○ 2,02 m, 2,09 m, 2,4 m   GPS: 49°47'34.2"N 18°7'0.5"E   k.ú: Klimkovice

107

Lípy na Hýlově

(*Tilia cordata*, *Tilia platyphyllos*)

Podle dochované pověsti uvedené v publikaci Klimkovice, autora Antonína Huby se na blízkém návrší západně od dnešních Klimkovic zvaném „Láně“ rozkládala původní osada. Když později obyvatelé, patrně po vpádu nepřátel, toto místo opustili, zasadili zde lípu, která po celá staletí až do roku 1947 byla svědkem dávné minulosti města.

Obyvateli Klimkovic byla vždy chována ve velké úctě. Po tom, co byla stará lípa při vichřici rozlomena, byly zde kolem kříže vysazeny tři nové lípy. Po stranách jsou lípy malolisté a vzadu roste lípa velkolistá s nejtlustším kmenem. Zde je možné uvést i stáří stromu 63 let.

108

Holasovické lípy

(*Tilia cordata*)

Podle pověsti jsou pod touto lípou pochováni švédští vojáci, kteří zahynuli v třicetileté válce v letech 1618-1648. Ačkoliv původní lípa ještě stojí a žijí poslední dvě její spodní větve, byly při ošetření v roce 2001 vysazeny po stranách kříže dvě nové lípy. Jejich stav bohužel není ideální. Vrstvající větve původní lípy deformují koruny mladých lip. Ačkoliv byly stromy chráněny nízkými

dřevěnými patníky, ty jsou v polních kulturách nezřetelné a došlo k poškození kmínků odřením s následným napadením houbou. Proto bylo rozhodnuto, že při dalším ošetření, kdy bude torzo lípy znovu sníženo, dojde i k výměně stávajících poškozených mladých stromků za jiné sazenice vypěstované z řízků památných lip v okolí.

Literatura

- Alberts, A., Mullen, P., Spohn, M.:** Léčivé stromy a keře, Beta Dobrovský-Ševčík, Praha-Plzeň 2006.
- Duhonský, D.:** Památné stromy Dolní Moravice a Malé Morávky, Obecní úřad Dolní Moravice a Obecní úřad Malá Morávka, Malá Morávka 2001.
- Glosová, I.:** Památné stromy Ostrava a okolí, Mendelova univerzita v Brně, bakalářská práce, Brno 2009.
- Gregorová, B.:** Řez dřevin ve městě a krajině, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha 2000.
- Hajzlerová, H.:** Petrovice u Karviné -700 let od první písemné zmínky, Obec Petrovice u Karviné, Petrovice 2006.
- Halamičková, A.:** Chráněné historické parky a zahrady Severomoravského kraje, Krajské středisko památkové péče a ochrany přírody, Ostrava 1988.
- Nekolová, R.:** Listnaté dřeviny od A do Ž, I.a II. díl, Acer - Kolkwitzia, Praha 2002, 2004.
- Lederer, J.:** Hniloby a dřevokazné houby v sadovnictví a krajinářství, Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Praha 1998.
- Hiecke, K.:** Praktická dendrologie, Státní zemědělské nakladatelství, Praha 1978.
- Chmelař, J., Úradníček L.:** Dendrologie lesnická (1-3 část), Mendelova univerzita v Brně, Brno 1995.
- Jurečka, J.:** Tis známý i mýtický, leták, ČSOP a LČR, Valašské Meziříčí 2008.
- Kavka, B.:** Sadovnická dendrologie I., Listnané stromy, Eden, Brno 1995.
- Klečková, Z.:** Památné stromy Frenštátska, Město Frenštát pod Radhoštěm, Frenštát pod Radhoštěm 2003.
- Klečková, Z. a kol.:** Krajinou Frýdecko-Mistecka, Město Frýdek-Místek 2004.
- Kolařík, J. a kol.:** Péče o dřeviny rostoucí mimo les I. a II. díl, Český svaz ochránců přírody, Vlašim 2003 a 2005.
- Koutecká, V. a kol.:** Příroda Hlučínska, Město Hlučín, Hlučín 2004.
- Kremer, B. P.:** Stromy, Knižní klub, Praha 1995.
- Kubačka, M., Kubačková, M.:** Památné stromy Opavska, Moravskoslezský kraj, Opava 2005.
- Mikula, A., Vanke, P.:** Plody planých a parkových rostlin, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1978.

- Mračanská, E.:** Ošetřování památných a významných stromů, v: Ochrana přírody 10/ 2006, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha 2006
- Mračanská, E.:** Památné stromy Moravskoslezského kraje (okresy Bruntál, Opava, Ostrava), v: Vlastivědné listy Slezska a severní Moravy 1/2007, Matice slezská Opava, Opava 2007.
- Mračanská, E.:** Památné stromy Moravskoslezského kraje (okresy Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín), v: Vlastivědné listy Slezska a severní Moravy 2 /2007, Matice slezská Opava, Opava 2007.
- Mračanská, E., Lelek, P.:** Největší památný strom Oderska padl, v POODŘÍ 10/2007, Společnost přátel Poodří, Ostrava 2007.
- Němec, J. a kol.:** Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Olympia, Praha 2003.
- Němec, J. a kol.:** Památné stromy, Olympia, Praha 2005.
- Nienhaus, F., Butin, H., Böhmer, B.:** Atlas chorob a škůdců okrasných dřevin, Brázda, Praha 1998.
- Pospíšil, V.:** Nejstarší chráněné stromy na Moravě a ve Slezsku, v: Acta dendrologica Čechoslovaca 1/1956, Opava 1956.
- Preuschoffová, G.:** Léčivá síla stromů, Ivo Železný, Praha 1996.
- Póč, D., Žemlíková, P., Drápal, M.:** Moravskoslezský kraj, města a obce Moravskoslezského kraje, Proxima Bohemia, Rožnov pod Radhoštěm 2008.
- Reš, B.:** Památné stromy, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha 1998.
- Reš, B., Sůrová, B.:** Památné stromy, metodika AOPKČR, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha 2008.
- Tábor, I., Reš, B., Součková M.:** Záchrana genofondu památných stromů v Severomoravském regionu, v: Acta Průhoniana 76, Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví Průhonice, Průhonice 2004.
- Weismannová, H. a kol.:** Ostravsko, v: Mackovčín P. a Sedláček M. eds.: Chráněná území ČR, svazek X., AOPK ČR a EkoCentrum Brno, Praha 2004.
- Zatloukal, V.:** Vzácné a ohrožené druhy lesních dřevin, Ministerstvo zemědělství ČR, Praha 1995.

Vydal:

Krajský úřad Moravskoslezského kraje © 2010
28. října 117, 702 18 Ostrava
www.kr-moravskoslezsky.cz

Autor textů:

Ing. Eva Mračanská
Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
Trocnovská 2, 702 00 Ostrava-Přívoz
www.ochranaprirody.cz

Fotografie:

Autoři fotografií památných stromů:
foto na titulní straně Petr Sikula, Eva Dedková, Dušan Duhonský, Jan Filgas,
Lenka Frömllová, Irena Glosová, Alena Halamíčková, Radim Jarošek, Jan Klečka, Zina
Klečková, Ivona Kneblová, Vojtěch Koblížka, Jaroslav Kočandrle, Petr Kos,
Karel Kovalčík, Jana Kristianová, Monika Kubičinová, Petr Lelek, Dušan Martiník,
Štěpán Mikulka, Eva Mračanská, Jaroslav Müller, Petr Pokorný, Vladana Procházková,
Milada Tošková, Radim Zeman

Aktualizace a kontrola dat proběhla k 31. 1. 2010. Informace a údaje, které kniha
obsahuje neustále procházejí změnami, proto nelze za správnost údajů přebírat
trvalou odpovědnost.

Realizační agentura:

IanDerson advertising, s.r.o.

© 2010 První vydání